



T.C.  
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

# İSTANBUL SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (İSKİ)

**2023 YILI**  
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

**Kasım 2024**



Tel : 90 (312) 295 30 00  
Fax : 90 (312) 295 48 00



[www.sayistay.gov.tr](http://www.sayistay.gov.tr)  
[sayistay@sayistay.gov.tr](mailto:sayistay@sayistay.gov.tr)



İnönü Bulvarı No: 45  
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA



## İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	10
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU .....	11
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	11
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ .....	12
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	14
7.	DENETİM BULGULARI.....	14
8.	EKLER.....	71



## TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu .....	3
Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu .....	4
Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu .....	5
Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu.....	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri.....	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri.....	6
Tablo 7: İSKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler .....	7
Tablo 8: İSKİ Şirketlerinin Dolaylı Hissedarı Olduğu Şirketler .....	7
Tablo 9: 31.12.2023 Tarihi İtibarıyla İSKİ'nin İBB'den Olan Alacakları.....	23
Tablo 10: Mevcutta Uygulanan 2 Kademeli Tarifeye Göre 01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arasında İşyeri Su Tüketimleri Esas Alınarak Oluşan Durum .....	26
Tablo 11: 4 Kademeli Tarife Uygulanması Halinde İşyeri Su Tüketimleri Esas Alınarak Oluşacak Durum.....	26
Tablo 12: 01.01.2023-01.07.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler..	34
Tablo 13: İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile Talep Edilen ve Genel Kurul Kararıyla Belirlenen Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler .....	34
Tablo 14: 01.07.2023-13.09.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler..	35
Tablo 15: 13.09.2023-22.11.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler..	35
Tablo 16: 22.11.2023-31.12.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler..	35
Tablo 17: Yağmur Sularının Uzaklaştırılması, Dere Islahları ve Haliç Çamur Bertarafı Kapsamında İSKİ'nin İBB'den Olan Alacakları.....	38
Tablo 18: 01.01.2023-01.07.2023 Tarihleri Arasındaki Bahçe Sulama Ücretleri .....	40
Tablo 19: 01.07.2023-31.12.2023 Tarihleri Arasındaki Bahçe Sulama Ücretleri .....	40
Tablo 20: Yaklaşık Maliyet ile Sözleşme Bedeli Kıyaslandığında Yaklaşık Maliyetten Sapma Oranlarına İlişkin Örnekler (Mal ve Hizmet Alımları) .....	56
Tablo 21: Yaklaşık Maliyet ile Sözleşme Bedeli Kıyaslandığında Yaklaşık Maliyetten Sapma Oranlarına İlişkin Örnekler (Yapım İşleri).....	56



## KISALTMALAR

<b>AŞ</b>	Anonim Şirket
<b>ÇTV</b>	Çevre Temizlik Vergisi
<b>İBB</b>	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
<b>İSKİ</b>	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
<b>KDV</b>	Katma Değer Vergisi
<b>KSUB</b>	Kullanılmış Suların Uzaklaştırılması Bedeli
<b>m<sup>3</sup></b>	Metreküp
<b>TEDAŞ</b>	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
<b>TL</b>	Türk Lirası
<b>TÜM-BEL-SEN</b>	Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmetleri Emekçileri Sendikası





## BULGU LİSTESİ

### A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. İdare Tarafından Su Faturalarıyla Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi
2. İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımındaki Taşınmazların Cins Tashihi ile Rayiç Değer Tespit Çalışmalarının Tamamlanmaması ve Buna Bağlı Olarak Muhasebe Bilgilerinin Güncellenmemesi

### B. Diğer Bulgular

1. Emanet Niteliğinde Olmayan Tutarların Emanetler Hesabına Kaydedilmesi
2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Su Faturası Bedellerinin Büyükşehir Belediyesine Borç Verme Şekline Dönüştürülmesi
3. İdarenin Büyükşehir Belediyesinden Olan Alacaklarının Tam Olarak Tahsil Edilmemesi ve Sürekli Borç Ötelemesi İşlemi Yapılması
4. 2023 Yılında Uygulanan İşyeri Su Tarifelerinin Kullanan Öder İlkesi ve Sosyal Adalet Gereklerine Uygun Olarak Belirlenmemesi
5. Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri ile Gerçekleştirilen Yağmur Suyu Protokolleri Kapsamında Tahsil Edilmesi Gereken Bedellerin Eksik Hesaplanması
6. Su ve Kullanılmış Suların Uzaklaştırılması Bedellerinin Genel Kurul Tarafından Maliyetinin Altında Belirlenmesi
7. Yağmur Sularının Uzaklaştırılması, Dere Islahları ve Haliç Çamur Bertarafı Kapsamında Yapılan İşlere İlişkin Bedellerin Büyükşehir Belediyesinden Tahsil Edilmemesi
8. Yeşil Alan Peyzaj ve Bahçe Sulama Aboneliklerinde Kullanılan Tarifenin Etkin Su Fiyatlandırmasını Yansıtmaması
9. İdare Tarafından Tahsil Edilen ve Münhasıran Çöp İmha Tesislerinin Kuruluş ve İşletmelerinde Kullanılmak Üzere Büyükşehir Belediyesine Aktarılması Gereken Tutarların Gönderilmemesi
10. Elektrik Enerjisi Teşvikinden Yararlanmayan Atık Su Arıtma Tesislerinin Bulunması

11. Günübirlik Kiralanan Evlerin Abone Tipinin Hatalı Belirlenmesi
12. Elektrik Dağıtım İşlemleri Dolayısıyla Yapılan Taşınmaz Tahsislerinde Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Çıkarılan Yönetmelik Esaslarına Uyulmaması
13. Fiilen Bulunan Birim Sayısından Daha Fazla Birim Yöneticisi Bulunması ve Yönetici Maaşı Ödenmesi
14. İdare Personeline Yasal Sınırın Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması
15. İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmaması
16. Yaklaşık Maliyet Hesaplamalarından Bazılarının Rayiç Bedeli Yansıtılmaması
17. Servis Kiralama Hizmet Alım İhalesinde Hatalı Uygulamalar Bulunması
18. İdare Aleyhine Sonuçlanan Davalara İlişkin İlamların Gereklerinin Zamanında Yerine Getirilmemesi Nedeniyle İcra Masrafları ve Faiz Giderleri Ödenmesi
19. Kesinleşen Sayıştay İlam Hükümlerinin Yerine Getirilmemesi
20. Sosyal Denge Sözleşmesinde Sosyal Denge Tazminatı Ödenmesinin Dışında Başka Konulara İlişkin Düzenlemelerin Yer Alması

## 1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

### 1.1. Mevzuat ve Görevler

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ), 20.11.1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulmuştur. İSKİ Genel Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

2560 sayılı Kanun'un Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 1981 tarihi itibarıyla teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler İSKİ Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre İSKİ de bağlı idare olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması

için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin, takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

## **1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları**

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi, İSKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkan ile beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en

eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve birinci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler, daire başkan yardımcıları ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve İdarenin diğer personeli ise genel müdür tarafından atanmaktadır.

İSKİ Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme, 5393 sayılı Belediye Kanun'unun 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından müştereken kararlaştırılır ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

İSKİ Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'unun 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'unun 49'ncü maddesine göre çalıştırılmaktadır. İşçiler 4857 sayılı İş Kanunu ve mülga 1475 sayılı İş Kanunu'nun yürürlüğü devam eden 14'üncü maddesi hükümlerine, 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 4857 sayılı İş Kanunu ve mülga 1475 sayılı İş Kanunu'nun yürürlüğü devam eden 14'üncü maddesi hükümlerine tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

İSKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır.

**Tablo 1: Personel Durumu**

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	4258	2525
Sözleşmeli Personel	-	202
Kadrolu İşçi	4258	2191
Geçici İşçi	-	-
<b>Toplam</b>	<b>8516</b>	<b>4918</b>
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	-	4780

### 1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

İSKİ'nin 2023 yılı bütçe ödenekleri, bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

**Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu**

Ek Kod 1	Giderin Türü	Geçen Yıldan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe ile Verilen Ödenek (TL)	Eklenen / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)
1	Personel Giderleri	-	1.942.625.000,00	1.022.381.000,00	2.965.006.000,00	2.743.974.747,94	221.031.252,06
2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	-	362.559.000,00	71.893.000,00	434.452.000,00	415.523.990,60	18.928.009,40
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	-	16.414.083.000,00	106.458.000,00	16.520.541.000,00	12.340.125.888,32	4.180.415.111,68
4	Faiz Giderleri	-	450.000.000,00	-	450.000.000,00	267.819.368,45	182.180.631,55
5	Cari Transferler	-	117.271.000,00	94.106.000,00	211.377.000,00	210.494.147,17	882.852,83
6	Sermaye Giderleri	-	10.648.054.000,00	755.298.000,00	11.403.352.000,00	9.522.948.430,96	1.880.403.569,04
7	Sermaye Transferleri	-	10.000.000,00	-10.000.000,00	-	-	-
8	Borç Verme	-	30.000.000,00	66.000.000,00	96.000.000,00	94.799.162,18	1.200.837,82
9	Yedek Ödenek	-	2.861.408.000,00	-2.106.136.000,00	755.272.000,00	-	755.272.000,00
<b>Toplam</b>		-	<b>32.836.000.000,00</b>	<b>0</b>	<b>32.836.000.000,00</b>	<b>25.595.685.735,62</b>	<b>7.240.314.264,40</b>

İSKİ'nin 2023 mali yılı bütçesi ile 32.836.000.000,00 TL ödenek öngörülmüştür. Yıl içinde 25.595.685.735,62 TL bütçe gideri yapılmış, 7.240.314.264,40 TL ödenek iptal edilmiştir.

İSKİ'nin 2023 yılı Bütçesi "(A) Ödenek Cetvelinde" 32.836.000.000,00 TL ödenek, "(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelinde ise 30.820.000.000,00 TL gelir tahmini öngörülmüş olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir

toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki borçlanma ve borç ödemeleri ile gösterilen 2.016.000.000,00 TL ile giderilmiş olup bütçe dengliği sağlanmıştır.

**Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu**

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	-	-	-	-	-
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	24.859.425.000,00	21.090.007.520,61	39.716.435,61	21.050.291.085,00	84,68
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	1.150.000,00	6.766.617,68	-	6.766.617,68	588,4
05- Diğer Gelirler	4.088.425.000,00	3.733.757.765,37	6.107,11	3.733.751.658,26	91,32
06- Sermaye Gelirleri	52.000.000,00	7.391.023,75	-	7.391.023,75	14,21
08-Alacaklardan Tahsilat	1.819.000.000,00	210.022.524,35	-	210.022.524,35	11,55
09- Red ve İadeler	-	-	-	-	-
<b>Toplam</b>	<b>30.820.000.000,00</b>	<b>25.047.945.451,76</b>	<b>39.722.542,72</b>	<b>25.008.222.909,04</b>	<b>81,14</b>

Buna göre 2023 yılında net bütçe geliri %81,14 seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri %84,68 alınan bağış ve yardımlar %588,4 diğer gelirler %91,32 sermaye gelirleri %14,21 alacaklardan tahsilat ise %11,55 oranında gerçekleşmiştir.

**Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu**

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri Geçekleşen (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	2.965.006.000,00	2.743.974.747,94	92,55
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	434.452.000,00	415.523.990,60	95,64
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	16.520.541.000,00	12.340.125.888,32	74,7
04- Faiz Gideri	450.000.000,00	267.819.368,45	59,52
05- Cari Transferler	211.377.000,00	210.494.147,17	99,58
06- Sermaye Giderleri	11.403.352.000,00	9.522.948.430,96	83,51
07- Sermaye Transferleri	-	-	-
08- Borç Verme	96.000.000,00	94.799.162,18	98,75
09- Yedek Ödenekler	755.272.000,00	-	-
<b>Toplam</b>	<b>32.836.000.000,00</b>	<b>25.595.685.735,62</b>	<b>77,95</b>

İSKİ'nin 2023 yılı bütçe giderleri %77,95 oranı ile 25.595.685.735,62 olarak gerçekleşmiştir.

İSKİ'nin bütçe gelirleri ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık

seyri ve 2022 yılının 2021 yılına, 2023 yılının 2022 yılına göre değişim oranları aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

**Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri**

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) [D=(B-A) /A]	2023-2022 Değişim Oranı (%) [E=(C-B) /B]
Vergi Gelirleri	-	-	-	-	-
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	5.759.511.929,91	10.666.041.704,52	21.090.007.520,61	85,19	97,73
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	-	-	6.766.617,68	-	-
Diğer Gelirler	1.061.268.506,91	2.149.670.346,63	3.733.757.765,37	102,56	73,69
Sermaye Gelirleri	936.765,00	3.500.197,50	7.391.023,75	273,65	111,16
Alacaklardan Tahsilat	54.786.905,21	7.923.885,17	210.022.524,35	-85,54	2550,5
<b>Toplam</b>	<b>6.876.504.107,03</b>	<b>12.827.136.133,82</b>	<b>25.047.945.451,76</b>	<b>86,54</b>	<b>95,27</b>
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	24.154.061,87	17.843.403,33	39.722.542,72	-26,13	122,62
<b>Net Toplam</b>	<b>6.852.350.045,16</b>	<b>12.809.292.730,49</b>	<b>25.008.222.909,04</b>	<b>86,93</b>	<b>95,24</b>

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2023 yılında gelirler bir önceki yıla göre 12.198.930.178,55 TL artış göstermiş olup değişim %95,24 seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 10.423.965.816,09 TL, diğer gelirler ise 1.584.087.418,74 TL bir önceki yıla göre artış göstermiştir.

**Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri**

Bütçe Giderinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) [D=(B-A) /A]	2023-2022 Değişim Oranı (%) [E=(C-B) /B]
Personel Giderleri	940.075.627,71	1.428.443.322,99	2.743.974.747,94	51,95	92,1
SGK Devlet Prim Giderleri	180.566.607,07	274.348.228,76	415.523.990,60	51,94	51,46
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.037.319.427,49	8.537.078.801,70	12.340.125.888,32	181,07	44,55
Faiz Giderleri	36.964.021,27	103.643.358,47	267.819.368,45	180,39	158,4
Cari Transferler	57.117.195,05	98.566.192,98	210.494.147,17	72,57	113,56
Sermaye Giderleri	3.224.081.929,27	6.959.805.162,80	9.522.948.430,96	115,87	36,83
Sermaye Transferleri	-	-	-	-	-
Borç Verme	17.997.113,18	44.082.827,22	94.799.162,18	144,94	115,05
<b>Toplam</b>	<b>7.494.121.921,04</b>	<b>17.445.967.894,92</b>	<b>25.595.685.735,62</b>	<b>132,8</b>	<b>46,71</b>

İSKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2023 yılında 2022 yılına göre 8.149.717.840,70 TL daha fazla gerçekleşerek %47,71 oranında artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2023 yılında personel giderlerinin 2.743.974.747,94 TL gerçekleşerek %92,10 oranında arttığı, sosyal güvenlik kurumlarına devlet prim giderlerinin 415.523.990,60 TL gerçekleşerek %51,46 oranında arttığı görülmektedir. Personel harcaması niteliğindeki bu giderlerin artışı, zam ve



enflasyon farkı ödemelerinden kaynaklanmıştır. Mal alım ve hizmet giderleri 12.340.125.888,32 TL gerçekleşerek %44,55 oranında artmıştır. Sermaye giderleri 9.522.948.430,96 TL gerçekleşerek %36,83 oranında artmıştır. Faiz giderleri 267.819.368,45 TL gerçekleşerek %158,4 oranında artmıştır. Bütçe gider kalemlerindeki artışların nedeni; başta enerji maliyetleri olmak üzere fiyatlar genel seviyesinde, girdi fiyatlarında, personel maliyetlerinde ve döviz kurunda yaşanan artışlardır.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın İSKİ'nin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2023 yılı Faaliyet Gideri 19.204.007.177,16 TL, Faaliyet Geliri 23.827.567.899,23 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 4.623.560.722,07 TL olarak gerçekleşmiştir.

İSKİ'nin doğrudan ve dolaylı hissedarı olduğu toplam 34 şirket bulunmaktadır. İSKİ'nin doğrudan ve dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

**Tablo 7: İSKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler**

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	İSKİ'nin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	Hamidiye Kaynak Suları San. Tur. ve Tic. AŞ	80.160.000,00	35.973.852,10	44,88
2	İstanbul Ağaç, Peyzaj, Eğitim Hizmetleri ve Hayvanat Bahçesi İşl. San. ve Tic. AŞ	60.000.000,00	24.000.000,00	40,00
3	Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri AŞ	32.890.000,00	12.174.723,00	37,02
4	İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları San. ve Tic. AŞ	28.500.000,00	8.612.280,00	30,22
5	Boğaziçi Peyzaj İnşaat Müşavirlik Teknik Hizmetler San. Tic. AŞ	34.000.000,00	9.713.414,40	28,57
6	Hadımköy Enerji Elektrik Üretim Otoproduktör Grubu AŞ	150.000,00	15.000,00	10,00
7	İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri AŞ	72.271.960,00	140.851,00	0,19

**Tablo 8: İSKİ Şirketlerinin Dolaylı Hissedarı Olduğu Şirketler**

Sıra No	Belediye Şirketi	Hissedar Olduğu Şirket	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Belediye şirketinin Hisse Oranı (%)
1	İstanbul Ağaç, Peyzaj, Eğitim Hizmetleri ve Hayvanat Bahçesi İşl. San. ve Tic. AŞ	İstaç AŞ	128.000.000,00	26.880,00	0,021
		İstanbul Dijital Medya AŞ	13.000.000,00	2.600.000,00	20,00
		Boğaziçi Konut AŞ	10.000.000,00	100.000,00	1,00
		İstgüven AŞ	10.000.000,00	4.000.000,00	40,00

		İston AŞ ve Ağaç AŞ Adi İş Ortaklığı	24.500,00	12.005,00	49,00
2	Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi	Hamidiye Kaynak Suları AŞ	80.160.000,00	55.751,00	0,07
		İstanbul Şehir Hatları AŞ	65.633.612,00	1.312.672,00	2,00
		İspark AŞ	19.850.000,00	1.003.685,00	5,06
		Ugetam AŞ	10.000.000,00	2.000.000,00	20,00
		İsttelkom AŞ	5.000.000,00	1.750.000,00	35,00
		Sofra Kurumsal ve Ödül. AŞ	600.000,00	200.000,00	33,33
3	İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri AŞ	İsbak AŞ-Anka Coğrafi İş Ortaklığı-Kgm	5.000,00	3.500,00	70,00
		İsbak-Metro İstanbul Raylı Sistem Sinyali. ve Paks İşl. adi Ort.	50.000,00	25.000,00	50,00
		İsttelkom AŞ	5.000.000,00	1.500.000,00	30,00
		İstanbul Dijital Medya AŞ	13.000.000,00	1.300.000,00	10,00
		İstanbul Enerji AŞ	20.635.000,00	412.700,00	2,00
		Belbim AŞ	32.890.000,00	19.405,00	0,059
		İstanbul Spor AŞ	61.250.000,00	24.500,00	0,04
		İgdaş AŞ	1.420.000.000,00	217.260,00	0,015
		İstanbul Kültür AŞ	44.988.000,00	4.843,00	0,01
		İstanbul Metro AŞ	400.000.000,00	15.701,00	0,004
4	İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları San. ve Tic. AŞ	Ağaç AŞ	60.000.000,00	2.000.000,00	3,33
		Beltur AŞ	41.000.000,00	20.500,00	0,05
		Hamidiye Kaynak Suları AŞ	80.160.000,00	19.928,00	0,02
		İsfalt AŞ	75.000.000,00	167.580,00	0,22
		Kiptaş AŞ	422.249.861,00	7.178,00	0,001
		İsper AŞ	90.000.000,00	25.155.000,00	27,95
		Şehir Hatları AŞ	65.633.612,00	1.312.672,00	2,00
		İmar AŞ	3.501.163.000,00	26.960,00	0,0007
		Ulaşım AŞ	10.000.000,00	500.000,00	5,00
		İspark AŞ	19.850.000,00	800.607,00	4,03
		Ugetam AŞ	10.000.000,00	2.975.000,00	29,750000
		İstanbul Dijital Medya AŞ	13.000.000,00	3.250.000,00	25,000000
		Formula İstanbul Yatırım AŞ	183.000.000,00	6.703.148,00	3,662922
5	Hamidiye Kaynak Suları San. Tur. ve Tic. Anonim Şirketi	Beltur AŞ	41.000.000,00	20.500,00	0,050000
		Bimtaş AŞ	34.000.000,00	313.646,00	0,922488
		İstanbul Halk Ekmek AŞ	89.400.000,00	7.924,00	0,008864
		İgdaş AŞ	1.420.000.000,00	434.520,00	0,030600
		Güvensu AŞ	2.500.000,00	1.375.000,00	55,000000

## **1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi**

### **1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi**

İSKİ'nin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

### **1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi**

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
  - 1) Bilanço
  - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
  - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
  - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
  - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu

- 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
- 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
- 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
- 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
- 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

### **1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler**

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

İdarenin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

## **2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU**

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine

uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

### **3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU**

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

### **4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI**

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge

ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

## 5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Beşinci kısmında düzenlenmiştir. İç kontrol; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere, idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır. Bunlar ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti verir.

31.12.2005 tarihli ve 26040 (3. Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin, malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, ayrıca Kanun'a ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak 26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

Bu kapsamda İdarenin iç kontrol sistemi değerlendirilmiştir. Buna göre:

### **Kontrol Ortamı Standartları**

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. İdarede hassas görevleri belirlemek için çalışmalara başlanılmış ve pilot çalışma olarak Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının hassas görevleri belirlenmiştir. Süreç devam etmektedir.

### **Risk Değerlendirme Standartları**

Stratejik plan, zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (risklerin gerçekleşme ihtimali-olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme) yapılmıştır.

### **Kontrol Faaliyetleri Standartları**

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır ve personele duyurulmuştur. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, bunları farklı kişiler arasında dağıtılarak "görevler ayrılığı" ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmuştur. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi, mevcuttur.

### **Bilgi ve İletişim Standartları**

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

### **İzleme Standartları**

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuş olup 5 iç denetçi kadrosu

bulunmaktadır. Bu kadrolardan 3'ü doludur. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları mevcuttur.

## 6. DENETİM GÖRÜŞÜ

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (İSKİ) 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

## 7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

### A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

#### **BULGU 1: İdare Tarafından Su Faturalarıyla Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi**

İdare tarafından su faturalarıyla birlikte tahsil edilen çevre temizlik vergilerinin hatalı muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Değerli kâğıt ve özel tahakkuk hesapları" başlıklı 469'uncu maddesinde; "*Değerli kâğıt ve özel tahakkuk hesapları hesap grubu; bütçe geliri olmayan ve özel kanunları uyarınca, muhasebe birimleri tarafından 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsili gereken alacaklar ve başka birimler adına tahsili istenilen alacakların izlenmesi için kullanılır.*" düzenlemesi,

Aynı Yönetmelik'in 948-Başka Birimler Adına İzlenen Alacaklar Hesabının açıklandığı "Hesabın niteliği" başlıklı 470'inci maddesinde; "*Başka birimler adına izlenen alacaklar*



*hesabı, başka idareler adına tahsil edilmesi gereken diğer alacakların izlenmesi için kullanılır.” düzenlemesi,*

*“Hesaba ilişkin işlemler” başlıklı 471’inci maddesinde; “Başka birimler adına izlenen alacaklar hesabına ilişkin işlemler aşağıda gösterilmiştir:*

*a) Diğer belediyelere ait ve su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan Çevre Temizlik Vergisine ait alacakların izlenmesi*

*1) Su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan çevre temizlik vergisi, su faturasında ayrıca gösterilmek suretiyle tahakkuk etmiş sayılır. Bu suretle tahakkuk eden vergi, su tüketim bedeli ile birlikte belediyelerce tahsil edilir. Su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlardaki çevre temizlik vergisi ise 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun hükümlerine göre kurulan su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edilir.*

*2) Su ve kanalizasyon idareleri büyükşehir dâhilindeki her ilçe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil ettiği çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil ettiği gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirerek aynı süre içinde öder.*

*3) Tahsil edilen vergi ve gecikme zammının yüzde yirmisini ise münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere büyükşehir belediyesinin hesabına tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar aktarır. Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan belediyelerin kendileri tarafından tahsil edilen çevre temizlik vergisinin yüzde yirmisi aynı esaslar çerçevesinde büyükşehir belediyelerine aktarılır.*

*4) Tahsil ettiği vergiyi veya gecikme zammını yukarıda belirtilen süre içinde ilgili belediyeye yatırmayan idarelerden, bu tutarlar 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.” düzenlemesi,*

*“Hesabın işleyişi” başlıklı 472’nci maddesinde ise; “Başka birimler adına izlenen alacaklar hesabına ilişkin borç ve alacak kayıtları aşağıda gösterilmiştir:*

*a) Borç*

1) Su ve kanalizasyon idareleri büyükşehir dâhilindeki her ilçe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahakkuk ettirdiği çevre temizlik vergisi tutarları bu hesaba borç, 949-Başka Birimler Adına İzlenen Alacak Emanetleri Hesabına alacak kaydedilir.

2) Bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil edilen gecikme zammını bu hesaba borç, 949-Başka Birimler Adına İzlenen Alacak Emanetleri Hesabına alacak kaydedilir.

b) Alacak

1) Başka birimler adına izlenen alacaklar hesabında kayıtlı olan tutarlardan yapılan tahsilat bir taraftan 360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı ya da ilgili diğer hesaplara alacak, 100-Kasa Hesabı veya ilgili diğer hesaplara borç kaydedilir. Diğer taraftan bu hesaba alacak, 949-Başka Birimler Adına İzlenen Alacak Emanetleri Hesabına borç kaydedilir.

2) Borcun tahsil edilmesine gerek kalmadığının anlaşılması hâlinde bu hesaba alacak, 949-Başka Birimler Adına İzlenen Alacak Emanetleri Hesabına borç kaydedilir.”

Düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, su ve kanalizasyon idareleri büyükşehir dâhilindeki her ilçe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahakkuk ettirdiği çevre temizlik vergisi tutarlarını 948-Başka Birimler Adına İzlenen Alacaklar Hesabına borç, 949-Başka Birimler Adına İzlenen Alacak Emanetleri Hesabına alacak kaydetmesi, tutarlar tahsil edildiğinde ise 360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabına alacak kaydetmesi gerekmektedir. Ayrıca tahsil edilen söz konusu bu tutarların, ilgili idarelere gönderilirken bu hesaplardan çıkış yapılarak gönderilmesi, su idarelerinin faaliyet gelirleri ve bütçe hesaplarıyla da ilişkilendirilmemesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, İdare tarafından su faturalarıyla birlikte tahsil edilen çevre temizlik vergilerinin tahakkuk ettirildiğinde, 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabı ile 948-Başka Birimler Adına İzlenen Alacaklar Hesabına aynı tutarda borç, 399-Diğer Çeşitli Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesabı ile 949-Başka Birimler Adına İzlenen Alacak Emanetleri Hesabına aynı tutarda alacak kaydedildiği, ayrıca bu tutarların tahsil edildiğinde ise bütçe hesaplarına da bütçe geliri kaydedildiği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; su fatura bedelleri gibi ÇTV gelirlerinin de kendi gelir hesaplarında gösterilmesinde bir mahsur olmadığı, ÇTV

tutarlarını ilgili idareye ödeme aşamasında, bu tutarlar kaydedildiği hesaplar ters çalıştırılarak gelir hesaplarından çıkarıldığı ve ay sonu itibarıyla muhasebe raporlarına net rakamların yansıdığı ifade edilmiştir.

Ancak bulguda da belirtildiği üzere, ÇTV gelirleri İdarenin geliri değildir. İdare belediyelere ait olan bu geliri su faturası bedelleriyle tahsil ederek, ilgili idarelere göndermekle sorumludur. Dolayısıyla İdarenin geliri olmayan bu tutarların emanet hesaplarına kaydedilerek takip edilmesi ve İdare faaliyet hesaplarıyla ilişkilendirilmemesi gerekmektedir.

2023 yılı içerisinde 932.969.012,15 TL tutarında ÇTV kaydı yapılmıştır. Böylece dönem içerisinde kullanılmaması gereken 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabı, 399-Diğer Çeşitli Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesabı, 800-Bütçe Gelirleri Hesabı ve 805-Gelir Yansıtma Hesabına 932.969.012,15 TL tutarında fazla kayıt yapılmış, 360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabına ise aynı tutarda eksik kayıt yapılmıştır.

Sonuç olarak, İdare tarafından su faturalarıyla birlikte tahsil edilen çevre temizlik vergilerinin tahakkuk, tahsilat ve ilgili idarelere gönderme kayıtlarının yukarıda ortaya konulan mevzuat hükümlerine uygun olarak yapılması ve bu tutarların İdarenin faaliyet gelirleri ve bütçe hesaplarıyla ilişkilendirilmemesi gerekmektedir.

## **BULGU 2: İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımındaki Taşınmazların Cins Tashihi ile Rayiç Değer Tespit Çalışmalarının Tamamlanmaması ve Buna Bağlı Olarak Muhasebe Bilgilerinin Güncellenmemesi**

İdare taşınmazlarının cins tashihi ile rayiç değer tespit çalışmalarının tamamlanmadığı ve bunlara bağlı olarak da muhasebe bilgilerinin güncellenmediği görülmüştür.

Taşınmazların yönetimi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 44, 45, 47 ve 60'ıncı maddelerinde düzenlenmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığınca; 5018 sayılı Kanun'un 44, 45 ve 60'ıncı maddelerine dayanılarak Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmallerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik çıkarılmıştır.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in 1'inci maddesinde, Yönetmelik'in amacının; genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bu idarelere bağlı ve Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında

bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiş ve Yönetmelik'in diğer maddelerinde kamu idarelerinin tasarrufunda bulunan taşınmazların kaydına ve buna ilişkin cetvellerin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu işlerle ilgili görev, yetki ve sorumluluklar belirlenmiştir.

Yönetmelik'in "Kayıt ve kontrol işlemleri" başlıklı 5'inci maddesine göre; Taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleri, kamu idarelerine ait taşınmazların mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilenlerin ve elden çıkarılanların miktar ve değer olarak takip edilmesi amacıyla kayıt altına alınması olup kayıtların belgeye dayanması esastır. "Tapuda kayıtlı olan taşınmazlar" başlığı altında yer alan taşınmazlar maliyet bedeli üzerinden, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenler ise rayiç değerleri üzerinden kayıtlara alınacaktır.

Taşınmazların rayiç değeri; maliki kamu idaresince, başka bir kamu idaresinin yönetiminde veya kullanımında olanlar ise bu idarelerce tespit edilecek ve taşınmazların kayıtlara alınan değeri, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre güncellenecektir. Ayrıca, kayıt işlemleri, taşınmaz giriş ve çıkış kayıtlarının tutulması ve ilgili cetvellere kaydedilmesi süreçlerini kapsamaktadır.

Yönetmelik'in "Cins tashihlerinin yapılması" başlıklı 10'uncu maddesine göre kamu idarelerince; mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımalarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, taşınmazlar mevcut kullanım şekli ile kayıtlara alınacak olup kamu idareleri taşınmazların cins tashihinin yapılması için gerekli işlemleri yapacaklardır. Tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlar açısından bu yükümlülük kullanan idarenin veya gerçek veya tüzel kişilerin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye aittir. Ancak cins tashihine ilişkin gerekli belgeler ile buna ilişkin malî yükümlülükler kullanıcılar tarafından karşılanacaktır.

Diğer yandan, aynı Yönetmelik'in geçici 1'inci maddesinde de tüm bu taşınmaz kayıt işlemlerinin 31.12.2017 tarihine kadar tamamlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede, İdarenin 2023 yılı içerisinde 75 adet taşınmazın cins tashihi işlemini tamamlamasına karşın cins tashihi ile rayiç değer tespit çalışmalarının tam olarak bitirilmediği ve bunlara bağlı olarak da muhasebe bilgilerinin güncellenmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İdare mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan mevcut kullanım şekli ile tapu kaydı birbirine uygun olmayan

taşınmazlar için mevcut duruma göre tapu kayıtlarının düzeltilmesi amacıyla cins tashihi işlemlerinin yürütüldüğü, 2023 yılı içerisinde toplam 96 adet taşınmaz için cins tashihi işlemlerinin tamamlandığı ve envanter kayıtlarının revize edildiği, çeşitli nedenlerle bazı taşınmazlar için söz konusu çalışmanın tamamlanamadığı, cins tashihi tamamlanamayan taşınmazların teknik problemlerinin çözümüne yönelik çalışmalara İdare tarafından devam edildiği, taşınmazların giriş ve çıkış kayıtlarının da icmal cetvelleri üzerinden yapılarak değişiklik olması durumunda güncellemelerin sağlanarak kayıt altına alındığı, maliyet bedeli belli olan taşınmazların bu değer üzerinden, maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise iz bedeli üzerinden kayıt altına alındığı ve güncel rayiç değer tespitlerinin devam ettiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, İdare tarafından yılı içerisinde çeşitli çalışmalar yapılmasına karşın 31.12.2023 tarihi itibarıyla taşınmaz cins tashihi ile rayiç değer tespit çalışmalarının tamamlanması ve bunlara bağlı olarak da muhasebe bilgilerinin güncellenmesi nedeniyle, 2023 yılı bilançosunda 25-Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu hatalı tutarlarla yer almıştır.

## **B. DİĞER BULGULAR**

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

### **BULGU 1: Emanet Niteliğinde Olmayan Tutarların Emanetler Hesabına Kaydedilmesi**

İdare banka hesaplarına yatırılan ve emanet niteliğinde olmayan tutarlar için emanetler hesabının kullanıldığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 333-Emanetler Hesabı'nın açıklandığı "Hesabın niteliği" başlıklı 260'ncü maddesinde; bu hesabın emanet olarak nakden veya mahsuben tahsil edilen tutarların izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir.

Yönetmelik'in "Hesabın işleyişi" başlıklı 262'nci maddesinde de; emanetler hesabına ilişkin alacak ve borç kayıtları gösterilmiştir. Buna göre sadece ilgili maddede belirtilen durumlarda 333-Emanetler Hesabı kullanılacaktır.

Aynı Yönetmelik'in 102-Banka Hesabı'nın açıklandığı "Hesabın işleyişi" başlıklı 57'nci maddesinin birinci fıkrasının (a-3) bendinde ise; kurumun banka hesabına yatırılan veya

gelen paraların bu hesaba borç, ilgili hesaplara alacak kaydedileceği düzenlemesine yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, İdarenin banka hesaplarına yatırılan veya gelen paraların 102-Banka Hesabına borç, ilgili hesaplara alacak kaydedilmesi gerekmektedir. Banka hesaplarına yatırılan veya gelen paralar, söz konusu Yönetmelik'in 262'nci maddesinde sayılan durumlardan birinin niteliğini taşıyorsa, bu tutar 333-Emanetler Hesabına alacak kaydedilecek; emanet niteliği taşımiyorsa, niteliğine uygun hesaplara alacak kaydedilecektir.

Yapılan incelemede, İdare banka hesaplarına yatırılan ve emanet niteliğinde olmayan tutarlar için emanetler hesabının kullanıldığı tespit edilmiştir. İdare tarafından gün sonu banka ekstresi alındığında bankaya yatırılan veya gelen tüm tutarların 333-Emanetler Hesabına alacak kaydedildiği, daha sonra yatırılan tutarların niteliğine göre 333-Emanetler Hesabı borç çalıştırılmak suretiyle kapatıldığı ve ilgili hesaplara alacak kaydı yapıldığı anlaşılmıştır. Böylece 2023 yılı içerisinde 333-Emanetler Hesabı'na 260.047.864,12 TL tutarında emanet niteliğinde olmayan kayıt yapılmıştır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; banka hesaplarına yatırılan ve emanet niteliğinde olmayan tutarların, 2024 yılı itibarıyla 333-Emanetler Hesabında izlenmeyerek, niteliğine göre ilgili hesaplara kaydedilmeye başlandığı ifade edilmiştir. Ancak 2023 yılı içerisinde bu hesapların hatalı kullanılmasıyla ilgili bir düzeltme kaydı bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, İdarenin banka hesaplarına yatırılan veya gelen paraların 102-Banka Hesabına borç, ilgili hesaplara alacak kaydedilmesi, emanet niteliğinde olmayan tutarların ise 333-Emanetler Hesabına kaydedilmemesi gerekmektedir.

## **BULGU 2: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Su Faturası Bedellerinin Büyükşehir Belediyesine Borç Verme Şekline Dönüştürülmesi**

İdare tarafından Büyükşehir Belediyesi (İBB) su faturası bedellerinin, İBB'ye borç verme şekline dönüştürüldüğü görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabını açıkladığı "Hesabın niteliği" başlıklı 86'ncı maddesinde; bu hesabın, mevzuatı gereğince tahakkuk ettirilen faaliyet alacakları ile duran varlıklar ana hesap grubu içerisindeki

gelirlerden alacaklar hesabında kayıtlı tutarlardan dönem sonunda vadesi bir yılın altına inenler ve bunlardan yapılan tahsilat ve terkinlerin izlenmesi için kullanılacağı,

“Hesaba ilişkin işlemler” başlıklı 87’nci maddesinde; gelirlerden alacaklar hesabına ilişkin tahakkuk, terkin ve tahsilat işlemlerinin yapılma usulü,

“Hesabın işleyişi” başlıklı 88’inci maddesinde ise, gelirlerden alacaklar hesabına ilişkin borç ve alacak kayıtları,

Gösterilmiştir.

Buna göre, İdarenin gelir tahakkuk tutarları 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabına borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilecektir. 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabında kayıtlı alacaklar için tahakkuk ettirilen faiz tutarları bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilecektir. Tahakkuk ettirilen gelirlerin tahsil, terkin veya mahsup edilmesi durumunda ise, 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabı alacak çalıştırılarak, ilgisine göre 100-Kasa Hesabı, 102 Banka Hesabı, 630 Giderler Hesabı veya ilgili diğer hesaplar borç çalıştırılmak suretiyle tahsil, terkin ve mahsup işlemleri yapılacaktır.

Aynı Yönetmelik’in 232-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabının açıklandığı “Hesabın niteliği” başlıklı 173’üncü maddesinde; bu hesabın ilgili mevzuatına dayanılarak bir yıldan uzun süreyle nakit olarak verilen borçlardan kaynaklanan alacakların izlenmesi için kullanılacağı, belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, İBB’ye ait su faturası alacaklarının, aylık dönemler itibarıyla bir kısmının İBB’nin Çevre Temizlik Vergisi (ÇTV) alacaklarından mahsup edildiği, kalan alacak tutarının ise faaliyet alacakları niteliğinden çıkarılarak, 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabından, 232-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabına aktarıldığı tespit edilmiştir.

Bu durum, muhasebe hesaplarının hatalı kullanılmasına ve kalan alacak tutarları için yıl içerisinde İBB tarafından herhangi bir ödeme yapılmadığından su faturası alacaklarının gecikmesi dolayısıyla uygulanması gereken gecikme cezasının uygulanmamasına neden olmaktadır. Ayrıca kalan su faturası alacakları, bu hesaba aktararak yıllar itibarıyla biriktirilmekte ve bu alacaklar için ÇTV mahsuplaşması dışında herhangi bir tahsilatta yapılmamaktadır.

2023 yılı içerisinde İBB’nin toplam 247.835.024,33 TL tutarında su faturası alacağından, 184.076.725,81 TL tutarında alacak, İBB’nin ÇTV alacaklarından mahsup

edilmiş, kalan 63.758.298,52 TL tutarında alacak ise 232-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabı'na aktarılarak faaliyet alacakları niteliğinden çıkarılmış ve borç verme niteliğine dönüştürülmüştür.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İBB'ye ait su faturası alacaklarının İBB'ye olan ÇTV borçlarından mahsup edildiği ve bu mahsuplaşma işleminin mevzuata uygun olduğu belirtilmişse de bulgu konusu husus; mahsuplaşma işleminin mevzuata aykırı olması değil, mahsuplaşma dışında kalan İdare su faturası alacaklarının, faaliyet alacağı niteliğinden çıkarılarak nakit olarak borç verme niteliğine dönüştürülmesidir. Böylece faaliyet alacaklarının gecikmesi dolayısıyla uygulanması gereken gecikme cezası İBB'ye ait su faturası alacaklarına uygulanmamaktadır.

Konuyu muhasebe tekniği açısından değerlendirmek gerekirse; İdarenin su abonelerine ait su alacakları, 120-Gelirlerden Alacaklar hesabına borç kaydedilerek takip edilmektedir. Bu hesaba kaydedilen alacaklar zamanında ödenmediğinde gecikme cezası uygulanmaktadır. Ancak bulguda da belirtildiği üzere, İBB'ye ait olan su faturası alacaklarından mahsuplaşma dışında kalan tutarlar, 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabından çıkarılarak 232-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabına aktarılmaktadır. Bu hesaba aktarılan tutarlar ise, İBB'den tam olarak tahsil edilemeyerek yıllar itibarıyla birikmektedir.

Sonuç olarak, İBB'nin aylık su faturası borçlarından mahsuplaşma dışında kalan tutarların faaliyet alacağı niteliğinden çıkarılmayarak 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabında izlenmeye devam edilmesi, bu alacaklar için son ödeme tarihinden, ödendiği tarihe kadar geçecek süre boyunca gecikme cezası işletilmesi ve buna bağlı olarak diğer yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Ayrıca İdarenin faaliyet alanı dışında nakit olarak verilen borçlardan kaynaklanan alacakların izlenmesi için kullanılan 232-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabının ise münhasıran bu amaçla kullanılması gerekmektedir.

### **BULGU 3: İdarenin Büyükşehir Belediyesinden Olan Alacaklarının Tam Olarak Tahsil Edilmemesi ve Sürekli Borç Ötelemesi İşlemi Yapılması**

İdarenin, Büyükşehir Belediyesinden (İBB) yüklü tutarda alacağının bulunduğu, söz konusu alacakların vadesinin sürekli ötelendiği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon" başlıklı 27'nci maddesinin yedinci fıkrasında; "*Büyükşehir belediyesi ile bağlı*



*kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.” hükmü tesis edilmiştir.*

Bu bağlamda, İSKİ'nin İBB'den, İBB'nin de İSKİ'den borç almasında bir beis bulunmamaktadır. Ancak her iki idarede ayrı tüzel kişiliğe sahip olduğundan, bütçeleri birbirinden ayrı olduğundan ve sunmuş oldukları kamu hizmetlerine paralel olarak gelir ve gider yapıları farklılık arz ettiğinden söz konusu ödünç alma/verme işlemlerinde bütçe gereklerine uygun hareket edilmesi gerekmektedir. İSKİ ile İBB arasındaki faizsiz ödünç para verme ilişkisinde İSKİ borç veren idare konumundadır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 102'nci maddesinde; 132-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabına ilişkin işleyiş düzenlenmiştir. Buna göre; Bütçedeki ödeneğine dayanılarak yapılan ve vadesi bir yıl veya faaliyet dönemi ile sınırlı olan borç verme işlemlerinden doğan alacaklar bir taraftan bu hesaba borç, 103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabına veya ilgili diğer hesaplara alacak; diğer taraftan 830-Bütçe Giderleri Hesabına borç, 835-Gider Yansıtma Hesabına alacak kaydedilmektedir. Dönem sonunda, duran varlıklar ana hesap grubundaki kurumca verilen borçlardan alacaklar hesabında kayıtlı tutarlardan vadesi bir yılın altına inenler de bu hesaba borç, 232-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabına alacak kaydedilmektedir. Bütçedeki ödeneğine dayanılarak verilen borçlardan yapılan tahsilat ise bir taraftan 102-Banka Hesabı ya da ilgili diğer hesaplara borç, anapara tutarı bu hesaba alacak kaydedilerek muhasebe kayıtlarında izlenmektedir. Ayrıca mezkûr Yönetmelik'in 173'üncü maddesi gereği; ilgili mevzuatına dayanılarak bir yıldan uzun süreyle nakit olarak verilen borçlardan kaynaklanan alacakların izlenmesi için aynı mantıkla 232-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabı kullanılmaktadır.

Yapılan incelemede, İSKİ'nin İBB'ye uzun yıllardır borç verdiği, verilen borçların bir kısmının nakit olarak, bir kısmının mahsuplaşma suretiyle, bir kısmının taşınmaz alınarak İBB'den tahsil edildiği, bu yöntemlerle 2008-2023 yılları arasında verilen 6.582.554.412,73 TL borcun 3.296.922.917,76 TL'sinin İBB'den alındığı, kalan 3.285.631.494,97 TL'nin ise tahsil edilemediği, sürekli ötelendiği tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda İSKİ tarafından İBB'ye verilen borçların 31.12.2023 tarihi itibarıyla oluşan durumu yer almaktadır.

**Tablo 9: 31.12.2023 Tarihi İtibarıyla İSKİ'nin İBB'den Olan Alacakları**

Yıl	Verilen Borç (TL)	Tahsilat (TL)	Kalan Tutar (TL)
2009	174.500.000,00	105.000.000,00	69.500.000,00

2011	250.000.000,00	-	250.000.000,00
2012	300.000.000,00	-	300.000.000,00
2014	400.000.000,00	200.000.000,00	200.000.000,00
2017	950.000.000,00	217.422.917,76	732.577.082,24
2018	614.029.304,83	-	614.029.304,83
2019	231.918.970,76	-	231.918.970,76
2020	30.386.004,56	-	30.386.004,56
2021	17.997.113,18	-	17.997.113,18
2022	44.082.827,22	-	44.082.827,22
2023	795.140.192,18	-	795.140.192,18
<b>Genel Toplam</b>	<b>3.808.054.412,73</b>	<b>522.422.917,76</b>	<b>3.285.631.494,97</b>

Denetim yılı olan 2023 yılı özelinde; 795.140.192,18 TL olan alacağın 94.799.162,18 TL'sinin nakit borç verme niteliğinde olduğu, kalan 700.341.030,00 TL'nin ise borç vermeden kaynaklı İdare alacaklarına istinaden İBB ile yapılan arsa ve arazi devirlerinin yönetim kurulu kararıyla iptalinden kaynaklı olduğu anlaşılmıştır.

Muhtelif tarihlerde İBB ile İSKİ arasında yapılan protokollerle borç ötelemeleri yapılmış olup 31.12.2023 tarihi itibarıyla en son yapılan borç ötelemesi 29.12.2022 tarihinde Büyükşehir Belediye Başkanının oluru ile gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede; 2022 yılı sonuna kadar geri ödenmesi gereken 292.427.351,55 TL'nin 2023 yılı sonunda, 2023 yılı sonuna kadar geri ödenmesi gereken 1.819.500.000,00 TL'nin 2024 yılı sonunda, 2024 yılı sonuna kadar geri ödenmesi gereken 438.414.220,55 TL'nin ise 2025 yılı sonunda ödenecek şekilde ötelenmesi gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İSKİ ile İBB arasında borç verme işlemlerinin 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 27'nci maddesine göre borç verme protokollerine istinaden yapıldığı, İdarenin mutat olarak İBB ile borç alacak mutabakatı yaptığı, aylık olarak ise İBB'den İSKİ'ye olan borçlarını ödemesinin talep edildiği, borç öteleme işleminin 5216 sayılı Kanun'un 27'nci maddesinin verdiği yetki doğrultusunda İBB Başkanının onayı doğrultusunda yapıldığı, İdarenin bu alandaki sorumluluklarını yasal çerçevede yerine getirdiği ifade edilmiştir.

Bulgu bünyesinde de belirtildiği üzere İSKİ'nin İBB'ye faizsiz borç vermesinde mevzuata aykırı bir durum bulunmamakla birlikte, söz konusu borçların geri ödemelerinin sürekli ötelenmesi, paranın alım gücündeki değer kaybı da göz önünde bulundurulduğunda öteleme işlemini kimin yaptığından bağımsız olarak İSKİ'nin mali yapısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Sonuç olarak, İSKİ'nin mali yapısının olumsuz yönde etkilenmesini engellemek için İSKİ'nin İBB'den olan alacaklarının tahsilatında düzenli olarak uygulanan borç geri ödemelerindeki vade değişikliği uygulamasından vazgeçilmesi gerekmektedir.

#### **BULGU 4: 2023 Yılında Uygulanan İşyeri Su Tarifelerinin Kullanan Öder İlkesi ve Sosyal Adalet Gereklere Uyum Olarak Belirlenmemesi**

2023 yılı içerisinde geçerli olan su ve atık su tarifelerinin incelenmesi neticesinde; işyeri abone grubunda bulunanlar için yılın belirli bir kısmında tek tarife uygulandığı, yılın belirli bir kısmından sonra ise 2 kademeli tarife uygulanmasına karşın mevcut tarifelerin kullanan öder ilkesini ve sosyal adalet gereklere tam olarak sağlamadığı görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife Tespit Esasları" başlıklı 23'üncü maddesinde; "*Su satışı, kanalizasyon tesisi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması, septik çukurların boşaltılması giderleri için ayrı tarifeler yapılır. Bu tarifelerin tespitinde, yönetim ve işletme giderleri ile, amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilmeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kâr oranı esas alınır*" hükmü yer almaktadır.

Havza Yönetim Planlarının Hazırlanması, Uygulanması ve Takibi Yönetmeliği'nin "Su tasarrufu ve verimliliği" başlıklı 15'inci maddesinde;

*"(1) Sürdürülebilir su kullanımının sağlanması ve kullanan öder ilkesinin gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması maksadıyla yetkili idareler;*

*a) Kullanılmış suların yeniden kullanımının özendirilmesini,*

*b) Sulama ve insani tüketim maksatlı su tarifelerinin kullanıcılar tarafından suyun verimli kullanımını özendirecek şekilde belirlenmesini,*

*c) Üretim ve tüketim bazında su dengesinin gözetilmesini,*

*ç) Tasarruflu ve verimli su teknolojilerinin ve mevcut en iyi tekniklerin kullanımının özendirilmesini,*

*sağlamakla yükümlüdür."* denilmektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen 1'inci Su Şurası Sonuç Bildirgesinde tam maliyet esaslı su ve atık su fiyatlandırması ile ilgili çalışmalara başlanarak suyun tasarruflu

kullanımını hedefleyen kademeli tarifeler ile düşük gelirli hane gruplarını gözeten sosyal ve adil su tarifeleri uygulanacağı karar altına alınmıştır.

Yargı mercilerince alınmış, tüketimde tasarrufun sağlanması amacını gerçekleştirmeye yönelik kademelendirme yapılması işleminde hukuka aykırılık görülmediğine ilişkin kararlar da mevcuttur.

İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nde işyeri; ticari ve mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yer olarak tanımlanmış, işyerleri, ferdi şantiye işyerleri, belediye iştiraklerine ait tüm hizmet binaları ve tesisleri işyeri abone grubunda yer alan aboneler olarak tek tek sayılmıştır.

İdare uygulamasında, 2023 yılının tamamı için İSKİ Yönetim Kurulu Kararlarıyla konutlarda ve işyerlerinde 3 kademeli tarife uygulanması, Genel Kuruldan talep edilmesine karşın tarife sayılarının alınan Genel Kurul Kararlarıyla; 01.01.2023-01.07.2023 tarihleri arasında konutlarda su tüketim miktarlarına göre 2 kademeli tarife, işyerlerinde tek tarife olarak uygulandığı, 01.07.2023 tarihinden sonra 31.12.2023 tarihine kadar da konutlarda su tüketim miktarlarına göre 3 kademeli tarife, işyerlerinde ise 2 kademeli tarife uygulandığı anlaşılmıştır.

Aşağıda mevcutta uygulanan 2 kademeli tarifeye göre 01.01.2023-31.12.2023 tarihleri arasında işyeri su tüketimleri esas alınarak oluşan tablo ve 4 kademeli tarife uygulanması halinde oluşacak işyeri su tüketimleri esas alınarak oluşan tablo yer almaktadır.

**Tablo 10: Mevcutta Uygulanan 2 Kademeli Tarifeye Göre 01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arasında İşyeri Su Tüketimleri Esas Alınarak Oluşan Durum**

01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arası İşyeri Tüketimleri Tablosu			
Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Fatura Adedi	Tüketim (m <sup>3</sup> )	Tüketim Oranı (%)
0-40 m <sup>3</sup>	6.105.611	36.810.500	26,65
41 m <sup>3</sup> ve üzeri	371.607	101.313.760	73,35
<b>Toplam</b>	<b>6.477.218</b>	<b>138.124.260</b>	<b>100</b>

**Tablo 11: 4 Kademeli Tarife Uygulanması Halinde İşyeri Su Tüketimleri Esas Alınarak Oluşacak Durum**

01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arası İşyeri Tüketimleri Tablosu			
Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Fatura Adedi	Tüketim (m <sup>3</sup> )	Tüketim Oranı (%)
0-15 m <sup>3</sup>	5.560.857	18.532.334	13,42
16-50 m <sup>3</sup>	617.658	26.130.172	18,92
51-100 m <sup>3</sup>	151.294	15.580.682	11,28

101 m <sup>3</sup> ve üzeri	147.409	77.881.072	56,38
<b>Toplam</b>	<b>6.477.218</b>	<b>138.124.260</b>	<b>100</b>

Yukarıdaki tablolardan da anlaşılacağı üzere; mevcutta uygulanan 2 kademeli işyeri tarifesine göre, kullanıcıların azınlığı su kullanımının %73,35'lük büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. 4 kademeli tarife oluşturulması halinde su kullanımının yarısından fazlasına sebep olan (51-100 m<sup>3</sup> ve 101 m<sup>3</sup> ve üzeri) kullanıcılar sayıları az olmasına karşın su kullanımları fazla olduğundan daha yüksek tutarda ücretlendirilebilecektir.

Yapılan incelemede, hali hazırda uygulanan tarifelerin işyeri abone grubundakiler için kullanan öder prensibini tam olarak yansıtmadığı tespit edilmiştir. Şöyle ki; kullanan öder prensibi doğal kaynak kullanıcıları arasındaki yükü, kullanım oranları çerçevesinde paylaştırmayı esas almalıdır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; su ve atık su tarifelerini belirlerken İdarenin 2560 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesine göre hareket ettiği ve tam maliyet esaslı çalışmaların yapıldığı, 1 m<sup>3</sup> su ve atık suyun maliyeti hazırlanırken abone grupları ve geçmiş yıllardaki tüketimler göz önünde bulundurulmak suretiyle suyun tasarruflu kullanımını hedefleyen kademeli ve sosyal adalet gereklerine uygun tarifeler hazırlandığı, bunların yanında su atık su tarifeleri belirlenirken su ve atık su tarifelerini etkileyen veya düzenleyen diğer hukuk normlarının da göz önünde bulundurulduğu, 2560 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi gereği tarifeleri inceleyerek karara bağlama görevinin İSKİ Genel Kuruluna verildiği, bundan dolayı İSKİ Genel Kurulunun İdarenin teklif etmiş olduğu tarifeleri tadil ederek karara bağlayabildiği, 2023 yılı içerisinde muhtelif tarihlerde İdarece işyeri abone grubunda yer alan aboneler için istenen 4 kademeli su ve atık su tarife tekliflerinin kabul edilmediği veya tadil edildiği belirtilmiştir. Ayrıca İdare tarafından 2024 yılı mayıs ayında yapılacak olan İSKİ Genel Kuruluna işyeri abone grubunda yer alan aboneler için su kullanım eğilimlerine göre kademelere ayrılarak, kullanan öder ilkesi ve sosyal adalet gereklerine uygun 4 kademeli su ve atık su tarife tekliflerinin gönderildiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, işyeri abone grubunda yer alan abonelerin su kullanım eğilimlerine göre çeşitli gruplara ayrılarak, daha az kullanana daha düşük tarife, daha çok kullanana daha yüksek tarife uygulanacak şekilde değişken su ücreti tarifeleri uygulamasının; kullanılan su miktarını düzenleme ve tüketimi azaltma noktasında etkili olacağı ve kullanan öder ilkesi gereğince daha çok kullananın daha çok ödeme yapmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

---

---

## **BULGU 5: Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri ile Gerçekleştirilen Yağmur Suyu Protokolleri Kapsamında Tahsil Edilmesi Gereken Bedellerin Eksik Hesaplanması**

İdarenin İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve ilçe belediyeleri imzaladığı yağmur suyu protokolleri kapsamında, bu işlere ilişkin imalat bedellerinin tamamının ilgili belediyelerden tahsil edilmesi gerekirken, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) tarafından katlanılan imalat giderlerinin tamamının ilgili belediyelerden talep edilmediği görülmüştür.

İSKİ'ye yağmur sularının uzaklaştırılması ve dere ıslahlarına ilişkin ilgili mevzuat hükümlerinde doğrudan bir görev veya sorumluluk verilmemekle birlikte 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Yağmur sularının uzaklaştırılması" başlıklı 25'inci maddesine göre; yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi, gerekli harcamalar ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla İSKİ tarafından yerine getirilebilecek, bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamalar ise tarifelere dahil edilmeyecektir.

Bu bağlamda, ana arterlerde bulunan yağmursuyu hatları ve İBB'nin sorumluluğunda bulunan derelerin ıslahı İBB ile İSKİ arasında imzalanan Yağmursuyu Tesislerinin Yapılmasına İlişkin Ortak Hizmet Protokolü kapsamında maliyeti İBB tarafından karşılanmak üzere İSKİ tarafından yapılmaktadır.

Aynı şekilde ara sokaklardaki yağmursuyu hatları da ilçe belediyeleri ile imzalanan yağmur suyu protokolleri kapsamında yapım maliyeti ilgili ilçe belediyesi tarafından karşılanmak üzere İSKİ tarafından yapılabilmekte, İSKİ'nin söz konusu işler kapsamında ilçe belediyelerinden oluşan alacağı ise ilgili ilçenin Çevre Temizlik Vergisinden mahsup edilmek suretiyle tahsil edilmektedir.

Yapılan incelemede, İBB ve ilçe belediyeleri ile yapılan yağmur suyu protokolleri kapsamında ilgili belediyelerden talep edilen imalat bedellerine ilişkin İdareden çalışma istenmiş olup söz konusu çalışma neticesinde; ilçe belediyeleri ile yapılan yağmur suyu protokollerine göre imalat giderlerine ilişkin katlanılan tüm maliyet, İdare tarafından tahsil edilmesi gerekirken İdare malı boru, hazır prekast malzemeler, asfalt kaplama ve İdare malı parke bedellerinin ilçe belediyelerinden alınmadığı, İBB ile yapılan Yağmursuyu Tesislerinin Yapılmasına İlişkin Ortak Hizmet Protokolüne göre de İBB'den tahsili gereken İdare malı boru, dere elamanları, hazır prekast malzemeler, asfalt kaplama ve İdare malı parke bedellerinin

İBB'den alınması gerekirken bu kalemlerin, imalat giderleri arasında İBB'den talep edilmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle;

-İdarenin atık su ve yağmursuyu tesislerinin projelendirilmesi ve inşa edilmesi üzerine sahip olduğu tecrübe ve kullandığı yöntemler ile ülke genelinde lider konumda olduğu,

-İstanbul'un hâlihazırdaki mevcut hatlarının bir kısmında atık su ve yağmur suyunun aynı kanal içerisinde uzaklaştığı birleşik sistem kanal özelliğinde olduğu, bunların projelendirme aşamasında ayrı ayrı boyutlandırılırsalar da, inşaat aşamasında atık su ve yağmursuyu kanallarında kullanılan boru tipi, dolgu malzemesi ve imalat yöntemlerinin aynı olduğu bundan dolayı; ortak tranşe yöntemi ile aynı anda inşa edilebildiği, böylece hem kanalların toplam inşaat maliyetlerinin düştüğü hem de sonraki bir çalışmada mevcut hatta zarar verilmesinin önüne geçildiği, bu nedenlerle atık su ve yağmursuyu kanallarının tek elden projelendirilip inşa edilmesinin, yaya ve araç yoğunluğu sebepleri ile daha az çevresel mağduriyet, daha az iş gücü, daha az maliyet ve daha kusursuz bir yapım tekniği oluşturarak kamu yararı sağladığı,

-Atık su yönetiminin yanında, can ve mal kayıplarına sebep olan sel baskınlarının önlenmesi için taşkın riski olan dere ve kolektörlerde ıslah çalışmalarının yürütüldüğü, dere ıslah çalışması ve kuşaklama kolektörlerinin inşası ile atık suların mansaplandıkları yağmursuyu hatlarından, vadi tabanlarından, ormanlık alanlardan alınıp arıtma tesisine yönlendirildiği; diğer taraftan yağmursuyu hatlarının atık su hatlarından ayrıştırılarak kesintisiz olarak alıcı ortama kadar iletilmesi için birçok projenin devam ettiği, böylelikle hanelerde yaşanan su baskınlarının önlenmesi, kötü koku sorununun ortadan kalkması, plajlardaki yüzme suyu kalitesinin artması, mansap noktalarındaki ekolojinin korunması gibi elzem faydalar sağlandığı, atık su ve yağmursuyu kolektör çalışmaları ile atık su hatları üzerindeki yağmursuyu yükünün kaldırıldığı, böylece özellikle yağışlı havalarda atık su arıtma tesisinin yükünün azaltılarak yüksek enerji tasarrufu sağlandığı,

-Atık su aktarma sistemlerindeki kurumsal tecrübe ile yağmursuyu hatları da inşa edildiği, yağmursuyu taşıyıcı sistemin uygun nitelikte tesis edilmesinin taşkın ile mücadelenin önemli bir ayağını oluşturduğu, bu sebeple sel riski bulunan alanlardaki yağmursuyu taşıyıcı sisteminin ivedilikle tamamlanmasının; ani ve şiddetli yağışlarla ortaya çıkabilecek kayıp risklerine karşı hazırlıklı olunması ve önlem alınması için önemli olduğu, eksik altyapı

imalatlarının tamamlanmasının can ve mal kayıplarının önlenmesinin yanında yağışlara bağlı çevre kirliliğinin de önüne geçilmesini sağladığı, İstanbul'da her yağıştan sonra atık su ve yağmursuyu baskını yaşanması sebebi ile birçok hanenin yaşanılmayacak yer haline geldiği, son zamanlardaki yağış rejimi incelendiğinde; küresel ısınmanın etkisiyle senelik yağışların birkaç saatte düştüğü diğer taraftan yetersiz altyapı sebebi ile yağışların yüzeysel akış ile taşkınlara sebep olduğu, birleşik sistem altyapı sebebi ile ızgaraların atık su hatlarına bağlandığı, bu sebeple yağış durumunda hanelerde yaşanan su baskınlarının önlenmesi için tespit edilen altyapı eksikliklerinin ivedilikle giderilmesi gerektiği,

-19.10.2022 tarih ve 4713136 sayılı Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın yazısında, Çevre Kanunu'nun 9'uncu maddesi gereği yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirlenmeye karşı korunması ile ilgili politikaların oluşturulup, koordinasyonun sağlanmasının Bakanlığın sorumluluğunda olduğu, bu doğrultuda Marmara Denzinde yaşanan müsilaj sorununun temelini oluşturan noktasal kirliliğin azaltılmasına ilişkin ivedilikle yeni düzenlemelere gidildiği, Marmara Denzinde sıcaklık ve azot-fosfor bolluğuna bağlı olarak çıkan ve doğal yaşamı etkileyen müsilajın kontrol altına alınması ve giderilmesine yönelik "Marmara Denizi Eylem Planı" hazırlandığı, alınan kararlar doğrultusunda çalışmalara başlanması gerektiğinin belirtildiği, Marmara Denzinde oluşan müsilajın önlenmesine yönelik hazırlanan "Marmara Denizi Eylem Planında" birçok madde de yer aldığı gibi atık suların denize ulaşmadan atık su ana sistemine alınması ve arıtma tesisine ulaştırılarak biyolojik arıtmaya tabi tutulması gerektiğinin bildirildiği,

-Marmara Denizi Eylem Planı'nda müsilaj oluşumuna ve yüzme suyu kalitesinin düşmesine sebep olduğu belirtilen sorunların çözümü için bir an önce kolektör ve gerekli şebeke kanallarının yapılması gerektiğinin belirtildiği, her yoğun yağışta baskınlara, taşkınlara ve sorunlara sebebiyet veren atık su kanalları ile yağmursuyu kanallarının birbirinden ayrılması için acilen çalışmalara başlanılmasının İdareden istendiği,

-İdare tarafından hâlihazırdaki birçok altyapı eksikliğinden kaynaklanan sorunun çözümü için ivedilikle atık su ve yağmursuyu tesislerini projelendirip ortak program dahilinde inşa etmenin mevcut mağduriyetlerin en kısa sürede çözüme kavuşturulması için gerekli görüldüğü, bu itibarla İstanbul genelinde acillik arz eden atık su ve yağmursuyu kanallarının İdare marifetiyle yapılmasının çevresel ve insani birçok fayda sağladığı,

-Yerel yönetimlerin altyapı ile ilgili en önemli faaliyetlerinden birinin de atık su ve yağmursularının uzaklaştırılması olduğu, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, Belediyenin Görev



Yetki ve Sorumlulukları başlıklı 14'üncü maddesinin (e) bendinde, müktesep haklar saklı kalmak üzere içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak işletmek ve işletlendirmek; kaynak sularını işletmek veya işletlendirmek görevini belediyelere verildiği,

-5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 10'uncu maddesindeki; "Büyükşehir ve ilçe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir." hükmü, aynı Kanun'un 28'inci maddesinde; "Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır." hükmü uyarınca, Büyükşehir Belediyesi de görevli ve yetkili oldukları alanlarda, içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak işletmek ve işletlendirmek hususunda görevli ve yetkili kılındığı,

-2560 sayılı Kanun'un 25'inci maddesinde ise "Yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi gerekli harcamalar ilgili belediyelere karşılanmak şartıyla İSKİ tarafından yerine getirilir. Bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamalar tarifelere dahil edilemez." Denildiği, ilgili mevzuatlar ve yukarıda sıralanan sebeplerden dolayı İBB ve ilçe belediyeleri ile İSKİ arasında yağmursuyu protokollerinin imza altına alındığı,

-İBB ile 2014 yılında imzalanan protokolün 2018 yılında revize edildiği, diğer taraftan örnek olarak Üsküdar Belediyesi ile 2016, Zeytinburnu ve Ümraniye Belediyeleri ile 2011, Gaziosmanpaşa Belediyesi ile 2010, Beyoğlu Belediyesi ile 2017, Sarıyer Belediyesi ile 2023 yılında olmak üzere farklı yıllarda yağmursuyu protokollerinin imzalandığı. Ancak günümüze kadar yağmursuyu hatlarının inşa edilmesinde kullanılan malzeme ve üst kaplama bedellerinin ilgili belediyelerden tahsili konusunun gündeme gelmediği,

-2024 yılı yatırım programımızda yer alan yağmursuyu yatırımlarında yağmursuyu tesislerinin inşasında kullanılan malzeme ve üst kaplama bedellerinin ilgili mevzuat gereğince ilçe belediyesi ve İBB'den talep edilmesine yönelik gerekli çalışma ve düzenlemelerin yapılacağı,

İfade edilmiştir.

Öncelikle belirlemek gerekir ki; bulgu bünyesinde söz konusu işin önemsiz olduğu ve/veya İSKİ tarafından yerine getirilemeyeceği üzerinde durulmamış olup İBB ve ilçe belediyeleri ile yapılan protokoller kapsamında İSKİ tarafından yapılan imalatlara karşılık, tahsil edilmesi gereken bedellerin tam olarak tahsilatının sağlanmasının gerektiği belirtilmiştir. 2560 sayılı Kanun'un 25'inci maddesi de yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesini, gerekli harcamaların ilgili belediyelerce karşılanması şartıyla İSKİ tarafından yapılabileceğini açık bir şekilde hüküm altına almıştır.

Sonuç olarak, yağmur sularının uzaklaştırılması ve dere ıslahlarına ilişkin ilgili belediyeler ile gerçekleştirilen protokoller kapsamında, bu işlerin imalat giderlerinde belediyelere düşen kısmının tamamı İSKİ tarafından ayrıştırılarak ilgili belediyelerden talep edilmesi ve tahsili gerekmektedir.

#### **BULGU 6: Su ve Kullanılmış Suların Uzaklaştırılması Bedellerinin Genel Kurul Tarafından Maliyetinin Altında Belirlenmesi**

İdarenin asli geliri niteliğinde olan 2023 yılı su bedeli ve kullanılmış suların uzaklaştırılması bedellerinin, 2023 yılı içerisinde geçerli olan tarifelerde Kanun ve Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak maliyet değerinin altında belirlendiği görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife tespit esasları" başlıklı 23'üncü maddesinde; su satışı, kanalizasyon tesisi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması, septik çukurların boşaltılması giderleri için ayrı tarifeler yapılacağı, bu tarifelerin tespitinde; yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilmeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kar oranının esas alınacağı hükmü tesis edilmiştir. Aynı madde bünyesinde tarifelerin tespiti ve tahsilatla ilgili usul ve esasların ise bir yönetmelik ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Mezkûr Kanun'un "Yönetim Kurulunun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (k) bendi ile Genel Müdürlükçe hazırlanan su satışı ve kullanılmış suların boşaltılmasına ilişkin tarifeleri tespit ederek Genel Kurulun onayına sunma görevinin yönetim kuruluna verildiği, genel kurulun görevlerinin düzenlendiği 6'ncı maddenin birinci fıkrasının (f) bendi ile de su satışı ve kullanılmış suların boşaltılmasına ilişkin tarifeleri inceleyerek karara bağlama görevinin genel kurula verildiği hükümlerine yer verilmiştir.

2560 sayılı Kanun'un verdiği yetkiye istinaden hazırlanan ve İSKİ Genel Kurulu tarafından onaylanan İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nde de tarife tespitinin esaslarına yer verilerek tarifenin hesaplama yöntemine açıklık getirilmiş, abone grupları belirlenmiş ve abone gruplarına uygulanacak tarifelerin neler olduğu belirtilmiştir.

İSKİ'nin 2023 yılında tahakkuk ve tahsilatını yaptığı su satış bedeli ve kullanılmış suların uzaklaştırılması bedeline ilişkin tarifelerin belirlenmesi süreci şu şekildedir:

İdare 2023 yılı su ve atık su tarifelerinin hazırlanması amacıyla; 01.08.2022 tarihinde çalışmalara başlamış, 2023 yılında şehre verilecek tahmini su miktarlarını tespit ettikten sonra su ve atık su tarifelerinin belirlenmesi amacıyla 1 metreküp (m<sup>3</sup>) suyun maliyet bedelini yönetim ve işletme giderleri, 2023 yılı amortisman tahmini, yenileme ıslah ve tevsi masrafları göz önüne alarak hesaplamıştır. Hesaplanan bedel üzerinden su ve kullanılmış suların uzaklaştırılması bedeli tarife teklifleri İSKİ Yönetim Kurulu Kararıyla, İSKİ Genel Kuruluna sunulmuştur. 24.11.2022 tarihli ve 49 sayılı Genel Kurul Kararıyla İdare teklifinden daha düşük bedel olacak şekilde tarife ücretleri tadil edilerek 01.12.2022 tarihinde yürürlüğe girmek üzere belirlenmiştir.

2023 yılı mayıs ayında yapılan İSKİ Genel Kurulu için; İdare, maliyet esasına dayalı olarak su ve atık su tarifelerinin belirlenmesi amacıyla 1 m<sup>3</sup> suyun maliyet bedelini belirlemiş, 25.04.2023 tarihli ve 2023/246 sayılı İSKİ Yönetim Kurulu Kararıyla, İSKİ Genel Kuruluna sunulmasına ilişkin karar almıştır. Ancak İSKİ Yönetim Kurulu Kararı, İSKİ Genel Kurulu tarafından gündeme alınmamıştır.

2023 yılı haziran ayında; maliyet esasına dayalı olarak belirlenen su ve atık su tarifeleri 02.06.2023 tarihli 2023/324 sayılı İSKİ Yönetim Kurulu Kararıyla, İSKİ Genel Kuruluna sunulmuş, 01.07.2023 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 13.06.2023 tarihli ve 15 sayılı Genel Kurul Kararıyla İdare teklifinden daha düşük bedel olacak tarife ücretleri tadil edilerek belirlenmiştir.

2023 yılı eylül ayında yapılan İSKİ Genel Kurulu için; su ve atık su tarifelerinin belirlenmesi amacıyla 29.08.2023 tarihli ve 2023/493 sayılı İSKİ Yönetim Kurulu Kararıyla tarife bedelleri İSKİ Genel Kuruluna sunulmuş, 13.09.2023 tarihli ve 16 sayılı Genel Kurul Kararıyla İdare teklifi tadil edilerek yeni bedeller belirlenmiştir.

Son olarak, 17.10.2023 tarihli ve 2023/568 sayılı İSKİ Yönetim Kurulu Kararıyla maliyet esasına dayalı olarak su ve atık su tarifeleri belirlenmiş, İSKİ Genel Kuruluna

sunulmuş, 22.11.2023 tarihi ve 23 sayılı Genel Kurul Kararıyla İdare teklifi tadil edilerek yeni bedeller belirlenmiş ve 31.12.2023 tarihine kadar bu bedeller esas alınarak su ve atık su ücretleri belli edilmiştir.

Abone gruplarına göre bir değerlendirme yapıldığında ve 2023 yılı içerisinde tüketim bedelleri esas alındığında; konut ve işyeri abonelerinin tüketilen toplam m<sup>3</sup>'ün %75'inden fazlasına tekabül ettiği anlaşılmıştır. Konut ve işyeri abone tipleri için İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile talep edilen tarifeler ve Genel Kurul Kararı ile belirlenen tarifelere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 12: 01.01.2023-01.07.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler**

İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile Talep Edilen Tarifeler				Genel Kurul Kararıyla Belirlenen Tarife		
Genel Kurul Tarih	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )
24.11.2022	Konut	0-15	16,95	Konut	0-15	14,61
		16-30	25,46		16 ve üzeri	21,95
		31 üzeri	31,50	İşyeri	Kademesiz	39,30
	İşyeri	0-15	39,30	İSKİ Genel Kurulu Tarife Tekliflerini Kabul Etmemiştir.		
		16-30	45,00			
		31 ve üzeri	52,50			
	Konut	0-15	22,89			
		16-30	34,38			
		31 üzeri	42,60			
	İşyeri	0-15	53,06			
		16-30	60,75			
		31 ve üzeri	71,10			

**Tablo 13: İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile Talep Edilen ve Genel Kurul Kararıyla Belirlenen Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler**

İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile Talep Edilen Tarifeler				Genel Kurul Kararıyla Belirlenen Tarife		
Genel Kurul Tarih	Abone Tipi	Kademe M3 Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )
2023 Mayıs	Konut	0-12	16,50	İSKİ Genel Kurulu Tarife Tekliflerini Kabul Etmemiştir.		
		13-24	24,60			
		25 ve üzeri	29,10			
	İşyeri	0-15	43,50			
		16-50	48,00			
		51-100	54,00			
		101 ve üzeri	58,80			

**Tablo 14: 01.07.2023-13.09.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler**

İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile Talep Edilen Tarifeler				Genel Kurul Kararıyla Belirlenen Tarife		
Genel Kurul Tarih	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )
13.06.2023 (Olağanüstü)	Konut	0-12	16,80	Konut	0-15	16,50
		13-24	25,95		16-30	23,75
		25 ve üzeri	33,45		31 ve üzeri	32,34
	İşyeri	0-15	46,50	İşyeri	0-40	43,23
		16-50	51,78		41 ve üzeri	50,00
		51-100	55,50			
		101 ve üzeri	59,91			

**Tablo 15: 13.09.2023-22.11.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler**

İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile Talep Edilen Tarifeler				Genel Kurul Kararıyla Belirlenen Tarife		
Genel Kurul Tarih	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )
13.09.2023 (Olağanüstü)	Konut	0-15	26,40	Konut	0-15	20,63
		16-30	38,01		16-30	29,69
		31 ve üzeri	51,75		31 ve üzeri	40,43
	İşyeri	0-40	69,16	İşyeri	0-40	54,04
		41 ve üzeri	80,01		41 ve üzeri	62,50

**Tablo 16: 22.11.2023-31.12.2023 Tarihleri Arasında Konut ve İşyerlerine İlişkin Tarifeler**

İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile Talep Edilen Tarifeler				Genel Kurul Kararıyla Belirlenen Tarife		
Genel Kurul Tarih	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )	Abone Tipi	Kademe m <sup>3</sup> Aralığı	Su ve Atık Su Toplam (TL/ m <sup>3</sup> )
22.11.2023	Konut	0-15	30,54	Konut	0-15	23,72
		16-30	43,95		16-30	34,14
		31 ve üzeri	59,85		31 ve üzeri	46,49
	İşyeri	0-40	79,98	İşyeri	0-40	62,14
		41 ve üzeri	92,52		41 ve üzeri	71,88

Yapılan incelemede, süreci yukarıda belirtildiği üzere 2023 yılı içerisinde 4 farklı tarifenin yürürlükte bulunduğu, söz konusu tarifelerin her birinin Genel Müdürlükçe maliyet değerlerine dayalı bir çalışma yapılarak ancak herhangi bir kâr oranı belirlenmeksizin hazırlandığı, Yönetim Kurulunun da herhangi bir kâr oranı belirlenmeden hazırlanan tarifeleri aynen Genel Kurula sunduğu, Genel Kurulun ise söz konusu tarifeleri mevzuatta öngörülen hesaplamalara dayanmaksızın İdarece maliyet esasına göre belirlenen bedelin daha altında olacak şekilde karara bağladığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; 2560 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesine göre 1 m<sup>3</sup> su ve atık suyun maliyetinin İdare tarafından belirlendiği, İdarenin abone grupları ve geçmiş yıllardaki tüketimleri göz önünde bulundurulmak suretiyle suyun tasarruflu kullanımını hedefleyen kademeli tarifeler ile düşük gelirli hane gruplarını gözeten sosyal ve adil su tarifeleri hazırladığı, 2560 sayılı Kanun'un beraberinde su ve atık su tarifelerini etkileyen veya düzenleyen diğer hukuk normlarının da İdare tarafından göz önünde bulundurulduğu, 2560 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi gereği tarifeleri inceleyerek karara bağlama görevinin İSKİ Genel Kuruluna verildiği, İSKİ Genel Kurulunun görevleri arasında bütçeyi inceleyerek karara bağlama görevinin de bulunduğu, 2023 yılı kasım ayında yapılan Genel Kurul ile İdarenin 2024 yılı gelir bütçesinin onaylandığı ve İSKİ'nin gelir bütçesini oluşturan su ve atık su tekliflerinin İSKİ Genel Kurulunca tadil edilerek karara bağlandığı, 5018 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesine göre bütçelerde gelir ve gider denkleğinin sağlanması gerektiği ancak İSKİ Genel Kurulunca tadil edilerek karara bağlanan tarifeler ile 2024 yılı için onaylanan gelir bütçesi tahminine ulaşılmamasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. İdare ayrıca İSKİ Genel Kurulunun vermiş olduğu kararların yasa gereği İSKİ için bağlayıcı olduğunu, dolayısıyla İdarenin İSKİ Genel Kurulunun belirlemiş olduğu su ve atık su tarifelerini uygulamak zorunda olduğunu, İSKİ'ye verilen görevlerin verimli ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi, yatırımların devamlılığının ve sürdürülebilir su yönetiminin sağlanması açısından yasa koyucunun belirlediği tarife tespit yöntemine uyularak hazırlanan yeni tarifelerin 2024 yılı mayıs ayında yapılacak olan İSKİ Genel Kuruluna gönderildiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, mevzuat hükümleri gereği İSKİ'ye verilen görevlerin verimli ve etkin bir şekilde yerine getirilmesi, yatırımların devamlılığının ve sürdürülebilir su yönetiminin sağlanması açısından yasa koyucunun belirlediği tarife tespit yöntemine uyularak tarifelerin Kanun'da öngörüldüğü şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

#### **BULGU 7: Yağmur Sularının Uzaklaştırılması, Dere Islahları ve Haliç Çamur Bertarafı Kapsamında Yapılan İşlere İlişkin Bedellerin Büyükşehir Belediyesinden Tahsil Edilmemesi**

İdarenin, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ile yapmış olduğu protokol ve yazışmalar neticesinde yağmur sularının uzaklaştırılması, dere ıslahları ve Haliç çamur bertarafı işlerini yaptığı, bu işlere ait bedellerin İBB'den tahsil edilmesi gerekirken söz konusu bedellerin tam olarak tahsil edilmediği görülmüştür.

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi'ne (İSKİ) yağmur sularının uzaklaştırılması, dere ıslahları ve çamur bertarafına ilişkin ilgili mevzuat hükümlerinde doğrudan bir görev veya sorumluluk verilmemekle birlikte 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Yağmur sularının uzaklaştırılması" başlıklı 25'inci maddesine göre; yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi, gerekli harcamalar ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla İSKİ tarafından yerine getirilebilecek, bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamalar ise tarifelere dahil edilmeyecektir.

Bu bağlamda, İSKİ ile İBB arasında 14.02.2018 tarihli ve 170 sayılı Meclis Kararına istinaden Yağmursuyu Tesislerinin Yapılmasına İlişkin Ortak Hizmet Protokolü imzalanmıştır. Söz konusu Protokol, İBB sınırları içerisindeki yağmur suyu tesislerinin, giderleri İBB tarafından karşılanmak üzere İSKİ tarafından yapılması amacıyla hazırlanmıştır.

Protokolün "Mali Yükümlülükler" başlıklı 5.1.g. maddesinde; yağmur suyu tesislerinin projelendirme bedelleri hariç olmak üzere İSKİ tarafından yapılan tüm, yapım, temizlik, işletme, bakım ve onarım giderlerinin İBB tarafından İSKİ'ye ödeneceği düzenlemesi yapılmıştır. Mezkûr Protokolün "işletme, bakım ve onarım yükümlülükleri" başlıklı 5.1.d. maddesinde de; yağmursuyu toplama ve uzaklaştırma sistemleri ile ilgili olarak, İBB sorumluluk alanındaki ve ıslahı tamamlanan derelerin temizliği, işletilmesi, bakım ve onarımının İSKİ'nin sorumluluğunda olduğu, İBB sorumluluk alanındaki derelerin mansaplandığı noktalarda batık çalışan dere ağzının, kanalizasyon by-pass yapılarının ve haliçlerin dip temizliğinin İBB Deniz Hizmetleri Müdürlüğü imkanları ile yapılması gerekenlerin İBB tarafından, diğer dere ağzı temizliğinin ise İSKİ tarafından yapılacağı düzenlemelerine yer verilmiştir.

04.10.2018 tarihinde İBB tarafından İSKİ'ye yazılan yazı ile Haliç'te iyi su durumunun muhafaza edilmesi ve olması gereken derinlikte düzgün bir dip yapısının oluşturulması için söz konusu dredger pompa sistemi ve susuzlaştırma tesisinin İBB Deniz Hizmetleri Müdürlüğü'nün teknik imkanları arasında bulunmaması sebebiyle İSKİ tarafından kurulması istenmiştir.

Bu bağlamda, yağmur sularının uzaklaştırılmasına, dere ıslahları ve temizliği ile Haliç çamur bertarafına ilişkin İSKİ tarafından katlanılan maliyetler İBB'den talep edilmektedir.

Yapılan incelemede, Yağmursuyu Tesislerinin Yapılmasına İlişkin Ortak Hizmet Protokolü kapsamında İBB'den talep edilen bedellere ilişkin İdareden çalışma istenmiş olup

söz konusu çalışma neticesinde; yağmur sularının uzaklaştırılmasına ilişkin 1.022.691.484,24 TL'si geçmiş yıllardan gelmek üzere 31.12.2023 tarihi itibarıyla İSKİ'nin İBB'den olan alacağının 1.525.087.499,17 TL olduğu, dere ıslahlarına ilişkin 1.511.783.036,18 TL'si geçmiş yıllardan gelmek üzere 31.12.2023 tarihi itibarıyla İSKİ'nin İBB'den olan alacağının 2.522.563.837,06 TL olduğu, Haliç çamur bertarafına ilişkin ise 32.423.467,34 TL'si geçmiş yıllardan gelmek üzere 31.12.2023 tarihi itibarıyla İSKİ'nin İBB'den olan alacağının 38.927.853,46 olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 17: Yağmur Sularının Uzaklaştırılması, Dere Islahları ve Haliç Çamur Bertarafı Kapsamında İSKİ'nin İBB'den Olan Alacakları**

Konusu	Açılış Bakiyesi	Borç	Alacak	Borç Bakiyesi (TL)
Yağmursuyu Kanal İnş.	1.022.691.484,24	658.353.076,31	155.957.061,38	1.525.087.499,17
Dere Islahı	1.511.783.036,18	1.010.780.800,88	0,00	2.522.563.837,06
Haliç Çamur Bertarafı	32.423.467,34	6.504.386,12	0,00	38.927.853,46
<b>Genel Toplam</b>				<b>4.086.579.189,69</b>

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; 04.10.2018 tarih ve 214109 sayılı İBB Deniz Hizmetleri Müdürlüğü yazısı ile İBB Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı tarafından, İdareden Haliç dip çamur tarama ve susuzlaştırma işinin yapılmasının talep edildiği, bu kapsamda “Haliç Dip Çamuru Tarama ve Susuzlaştırma Tesisinin Kurulumu, İşletilmesi ve Çamurun Bertaraf Edilmesi İşi” ihalesinin İSKİ tarafından sonuçlandırılarak İstanbul Çevre Yönetimi San. ve Tic. AŞ ile 18.01.2019 tarihinde sözleşme imzalandığı belirtilmiştir. İdare tarafından ayrıca yağmur suyu tesislerinin giderlerine ilişkin İBB ile İSKİ arasında protokolün söz konusu olduğu bu protokolün ilgili maddesine istinaden “Yağmursularının Uzaklaştırılması, Dere Islahları ve Haliç Dip Çamuru Tarama ve Susuzlaştırma Tesisinin Kurulumu, İşletilmesi ve Çamurun Bertaraf Edilmesi İşi” kapsamında düzenlenen hakediş bedellerinin İBB'den yazılan ek yazılarla talep edildiği ifade edilmiştir.

Bulgu bünyesinde de ortaya konulduğu üzere yağmur sularının uzaklaştırılması, dere ıslahları ve haliç çamur bertarafı kapsamında İSKİ'nin İBB'den olan alacakları 31.12.2023 tarihi itibarıyla 4.086.579.189,69 TL'dir. İdarenin söz konusu işler kapsamında katlandığı maliyetleri tam ve zamanında alamaması bağlı idare statüsünde olan İSKİ'nin ayrı bir tüzel kişiliği bulunması, kendi bütçe imkanları doğrultusunda yatırım ve planlama yapması gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda İdarenin iş ve işlemleri ile mali rapor ve tablolarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Sonuç olarak, Protokol hükümlerine göre İBB adına yapılan söz konusu işlere ilişkin alacakların tahsilatına yönelik gerekli çalışmaların yerine getirilmesi gerekmektedir.



---

---

## **BULGU 8: Yeşil Alan Peyzaj ve Bahçe Sulama Aboneliklerinde Kullanılan Tarifelerin Etkin Su Fiyatlandırmasını Yansıtması**

Yeşil alan peyzaj ve bahçe sulama aboneliklerinde kullanılan tarifelerin; İdarenin, yılı içerisinde konutlarda üç kademeli tarifeye geçmesi ile birlikte üçüncü kademenin altında kalacak şekilde, ikinci kademedeki fiyatlandırılması nedeniyle değişen iklime uyumdan uzak, israfın önlenmesinde caydırıcı olmayan, etkin su fiyatlandırmasını yansıtmadığı görülmüştür.

İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesinde tarife uygulamalarına ilişkin ortak hususlar belirlenmiş olup bu kapsamda İdarenin su tasarrufunu teşvik etmek amacıyla kademeli tarife uygulaması yapabileceği, İdarenin insani tüketim amaçlı içme ve kullanma suyunu temin etmesinin esas olduğu, tarife uygulamalarında temel tarifelerin en düşük konut tarifesi olduğu, diğer tarife gruplarında, temel tarifeden aşağı olmamak üzere daha yüksek bedelle tarifeler belirlenebileceği düzenlemelerine yer verilmiştir. Ayrıca aynı madde bünyesinde İdarenin; kuraklık, tabii afet, savaşı vb. olağan dışı hallerde insani su tüketiminin teminini sürdürebilmek gayesi ile şehre verilecek günlük su miktarında tasarrufa gidebileceği, bu kapsamda insani su hakkı dışındaki abonelere su satışında geçici kısıtlamalar yapabileceği düzenlemesi de yer almaktadır.

04.05.2023 tarihli ve 32180 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2023/9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi "Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033)" hakkındadır. Mezkûr Genelge'de dünyanın hemen her bölgesinde su kaynakları ve tatlı su ekosistemlerinin küresel iklim değişikliğinin olumsuz sonuçlarından etkilendiği, azalan yağışlarla birlikte su stresi yaşamaya beklenen Akdeniz iklim kuşağında yer alan Ülkemizin de küresel iklim değişikliğinden en yoğun etkilenecek ülkeler arasında olduğu, hızlı nüfus artışı, sanayileşme ve kentleşme gibi faktörlerden kaynaklanan artan su talebinin de etkisiyle önümüzdeki yüz yıl için yapılan iklim değişikliği tahminlerine göre su kaynaklarımızın yaklaşık %25 oranında azalması beklendiği ifade edilmiştir.

Genelge bünyesinde Ülkemizde kentsel, endüstriyel ve tarımsal faaliyetler için su kaynaklarının verimli ve sürdürülebilir kullanılmasının sağlanması ve su verimliliğini arttıracak bilgi ve teknolojinin yaygınlaştırılması için başlatılan Su Verimliliği Seferberliği sürecinde Tarım ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033) hazırlandığı belirtilerek tüm kamu kurum ve kuruluşlarının üzerine düşen görev ve sorumlulukları hassasiyetle yerine getirmesi hususunda gereği rica edilmiştir.

Böylece su verimliliği ve seferberliği kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yayımlanan Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033) suyun etkin ve verimli kullanılması için temel referans noktalarından biri haline gelmiştir.

İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmelik’inde konutlara ait bahçe sulama aboneliklerinin; su ve atık su tarifesi ortak sayaç uygulanacak aboneler içerisinde, işyerlerine ait bahçe sulama aboneliklerinin de; su ve atık su ortak sayaç işyeri tarifesinden uygulanacağı düzenlemesine yer verilmiştir. Ayrıca mezkûr Yönetmelik hükmü gereği bahçe sulama amaçlı şebeke suyu kullananlardan kullanılmış suların uzaklaştırılması bedeli (KSUB) minha edilmektedir.

Yapılan incelemede, 2023 yılı temmuz ayına kadar İdarenin konutlarda iki kademeli tarife belirlediği ve bahçe sulama abonelikleri tarifesinin de konutun en yüksek kademesi olan ikinci kademedeki KSUB bedeli minha edilerek ücretlendirildiği, 2023 yılı temmuz ayından sonra ise konutlarda üç kademeli tarife belirlenmesine karşın bahçe sulama aboneliklerinin tarifesinin en yüksek kademesi olan üçüncü kademe yerine ikinci kademedeki KSUB bedeli minha edilerek ücretlendirildiği tespit edilmiştir.

**Tablo 18: 01.01.2023-01.07.2023 Tarihleri Arasındaki Bahçe Sulama Ücretleri**

Abone Gruplar	01.01.2023-01.07.2023		
	Su	Atık Su	Toplam
Konut 1. Kademe (Konut Başına 0 –15m <sup>3</sup> )	9,74	4,87	14,61
Konut 2. Kademe (Konut Başına 16m <sup>3</sup> ve üzeri)	14,64	7,31	21,95
Ortak Sayaç Konut	14,64	7,31	21,95
<b>Bahçe Sulama</b>	<b>14,64</b>		<b>14,64</b>

**Tablo 19: 01.07.2023-31.12.2023 Tarihleri Arasındaki Bahçe Sulama Ücretleri**

Abone Gruplar	01.07.2023-14.09.2023			14.09.2023-22.11.2023			22.11.2023-31.12.2023		
	Su	Atık Su	Toplam	Su	Atık Su	Toplam	Su	Atık Su	Toplam
Konut 1. Kademe (Konut Başına 0 –15 m <sup>3</sup> )	11,00	5,50	16,50	13,76	6,87	20,63	15,82	7,90	23,72
Konut 2. Kademe (Konut Başına 16-30m <sup>3</sup> )	15,84	7,91	23,75	19,80	9,89	29,69	22,76	11,38	34,14
Konut 3. Kademe (Konut başına 31m <sup>3</sup> ve üzeri)	21,56	10,78	32,34	26,96	13,47	40,43	30,99	15,50	46,49
Ortak Sayaç Konut	15,84	7,91	23,75	19,80	9,89	29,69	22,76	11,38	34,14

<b>Bahçe Sulama</b>	<b>15,84</b>	<b>-</b>	<b>15,84</b>	<b>19,80</b>	<b>-</b>	<b>19,80</b>	<b>22,76</b>	<b>-</b>	<b>22,76</b>

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nde konutlara ait bahçe sulama abonelerinin su ve atık su tarifesinin ortak sayaç konut tarifesi uygulanacak aboneler içerisinde, işyerlerine ait bahçe sulama abonelerinin su ve atık su tarifesinin de ortak sayaç işyeri tarifesi uygulanacak aboneler içerisinde sayıldığı, aynı Yönetmelik'e göre bahçe sulama amaçlı şebeke suyu kullananların tarifesinden, kullanılmış suların uzaklaştırılması bedelinin minha edileceği, abonelere uygulanacak tarifeler, tarife çeşitleri ve su birim fiyatlarının İSKİ Genel Kurulunca onaylandığı, 2023 yılı haziran ayında yapılan İSKİ Genel Kurulunda, konutlarda 3 kademeli tarife yapısına geçilmesi nedeni ile konut bahçe sulama aboneliklerinin tarifesinin konutun en yüksek kademesi olan 3. kademe birim fiyatı üzerinden uygulanmasının teklif edildiği, İSKİ Genel Kurulunda ise konutlarda 3 kademeli tarife uygulamasının kabul edildiği ancak konut bahçe sulama abonelikleri tarifesinin, İdarenin en yüksek konut tarifesi teklifinin aksine, konut tarifelerinin 2. kademe birim fiyatının uygulanmasına karar verildiği, ayrıca peyzaj, yeşil alan ve bahçe sulama abonelikleri ile ilgili İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nde 17.10.2023 tarih ve 2023/574 sayılı İSKİ Yönetim Kurulu Kararı ile düzenleme yapılmasına karşın 2023 yılı kasım ayında yapılan İSKİ Genel Kurulunda yapılan değişikliğin kabul edilmediği, 2024 yılı mayıs ayında yapılacak olan İSKİ Genel Kuruluna peyzaj, yeşil alan ve bahçe sulama abonelikleri ile ilgili İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nde düzenlemesi yapılması hususunda ve etkin su fiyatlandırmasını yansıtmak üzere tarife hususunda teklifin sunulduğu ifade edilmiştir.

Bulgu bünyesinde yer alan tablolardan da anlaşılacağı üzere, söz konusu uygulama; aynı yerde bulunan konutun bahçe sulama tarifesinin konut içinde kullanılan suyun tarifesinden daha avantajlı duruma gelmesine sebep olmuştur. Bu durum suyun etkin ve verimli kullanılmasını engellemektedir.

Sonuç olarak, İdarenin insani tüketim amaçlı içme ve kullanma suyunu temin etmesinin esas olduğu göz önünde bulundurulduğunda ayrıca yayımlanan Genelge ve Eylem Planı çerçevesinde, yeşil alan peyzaj ve bahçe sulama aboneliklerinde kullanılan tarifenin tasarrufu özendirici, etkinliği ve verimliliği sağlayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

---

---

**BULGU 9: İdare Tarafından Tahsil Edilen ve Münhasıran Çöp İmha Tesislerinin Kuruluş ve İşletmelerinde Kullanılmak Üzere Büyükşehir Belediyesine Aktarılması Gereken Tutarların Gönderilmemesi**

Çevre Temizlik Vergisi (ÇTV) ve ÇTV'ye ilişkin gecikme zammının yüzde yirmine isabet eden tutarların münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar İstanbul Büyükşehir Belediyesinin (İBB) hesabına aktarılması gerekirken aktarılmayarak, söz konusu tutarların İBB'nin su faturalarında yer alan borçlarına mahsuben kullanıldığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun Mükerrer 44'üncü maddesi Çevre Temizlik Vergisini (ÇTV) düzenlemektedir. Mezkûr maddenin birinci fıkrasında; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar ÇTV'ye tabi olduğu, yedinci fıkrasında; su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan ÇTV'nin su faturasında ayrıca gösterilmek suretiyle tahakkuk etmiş sayılacağı ve bu suretle tahakkuk eden verginin, su tüketim bedeli ile birlikte belediyelerce tahsil edileceği, su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlardaki ÇTV'nin ise 20.11.1981 tarihli ve 2560 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır.

Aynı maddenin dokuzuncu fıkrasında ise büyükşehir belediyesi ile su ve kanalizasyon idareleri özelinde; su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edilen ÇTV ve ÇTV'ye ilişkin gecikme zammının yüzde yirmisinin münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar büyükşehir belediyesinin hesabına aktarılacağı hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 27'nci maddesinin altıncı fıkrasında; Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarının, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabileceği, bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmayacağı hükmü tesis edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 101'inci maddesi ise 132-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabının niteliğini düzenlemektedir. Buna göre; ilgili mevzuatına dayanılarak vadesi bir yılın altına inmiş olanlar ile sınırlı olmak üzere nakit olarak verilen borçlardan kaynaklanan alacaklar ile duran varlıklar ana hesap grubu içindeki kurumca

verilen borçlardan alacaklar hesabında kayıtlı alacaklardan dönem sonunda vadesi bir yılın altına inenler ve bunlardan tahsil edilen, terkin edilen veya takibe alınan tutarlar bu hesapta kayda alınmaktadır.

Yapılan incelemede, İdare tarafından tahsil edilen ÇTV ve ÇTV'ye ilişkin gecikme zammının yüzde yirmine isabet eden tutarların münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar İstanbul Büyükşehir Belediyesinin (İBB) hesabına aktarılması gerekirken aktarılmadığı, söz konusu tutarların İBB'nin su faturalarında yer alan borçlarına mahsuben kullanıldığı ve fatura bedellerinin aktarılması gereken ÇTV bedellerinden fazla veya eksik çıkmasına göre 132-Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabına borç/alacak şekilde kayda alınarak takip edildiği tespit edilmiştir.

2023 yılında İBB'nin su faturalarında yer alan borçlarına mahsuben kullanılan ve mevzuat hükümleri gereği münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere İBB'ye gönderilmesi gereken ÇTV, İBB payı tutarı 184.076.725,81 TL'dir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İBB'nin 01.12.2018 tarih ve 284725 sayılı yazı ile İBB'ye ait su faturası bedellerinin İBB'nin ÇTV alacaklarından aylık olarak mahsup edilmesini talep ettiği, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 101'inci maddesinde; "*Birden çok borcu bulunan borçlu, ödeme gününde bu borçlardan hangisini ödemek istediğini alacaklıya bildirebilir.*" hükmünün yer aldığı, bu bağlamda hem İBB tarafından gönderilen yazı hem de Türk Borçlar Kanunu'ndaki hükme istinaden İBB'ye ait su faturası bedellerinin, İBB'nin ÇTV alacaklarından aylık olarak mahsup edildiği, mahsuplaşma işlemi yapıldıktan sonra ise İBB'ye mahsuplaşılan ÇTV tutarının yazı ile bildirildiği, burada yapılan işlemin ve ÇTV konulu yazı ile İBB'ye bildirim yapılmasının İBB'ye çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere ÇTV tutarlarının gönderildiğine yönelik kanıtlayıcı belge niteliğinde olduğu ifade edilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 27'nci maddesinin altıncı fıkrası; Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarının, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabileceği, bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmayacağına ilişkindir. Burada belediye başkanının onayından ziyade iki idarenin ilgili daire başkanlıklarının borç/alacak ilişkisine ilişkin oluru söz konusudur. Ayrıca İdare tarafından tahsilatı yapılan ÇTV tutarları mevzuat hükümleri gereği İBB tarafından spesifik olarak çöp

imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılabilecek, belirli bir kullanıma özgülenmiş tutarlardır.

Sonuç olarak, İdare tarafından tahsil edilen ÇTV ve ÇTV'ye ilişkin gecikme zammının yüzde yirmisine isabet eden tutarların, münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere İBB'ye aktarılması, İBB'den su faturası tahsilatlarının bu yöntemle yapılmaması gerekmektedir.

#### **BULGU 10: Elektrik Enerjisi Teşvikinden Yararlanmayan Atık Su Arıtma Tesislerinin Bulunması**

İdarenin elektrik enerjisi teşvikinden yararlanması gereken 25 adet atık su artırma tesisinde, elektrik enerjisi bedelinin bir kısmının geri ödenmesine ilişkin teşvikten yararlanmak için gerekli işlemlerin tamamlanmadığı görülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun teşvikleri düzenleyen 29'uncu maddesine göre; arıtma tesisi kuran, işleten ve yönetmeliklerde belirtilen yükümlülükleri yerine getiren kuruluşların arıtma tesislerinde kullandıkları elektrik enerjisi tarifesinde, sanayi tesislerinde kullanılan enerji tarifesinin yüzde ellisine kadar indirim uygulamaya Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır.

Aynı Kanun'un 29'uncu maddesine dayanılarak, atık su arıtma tesislerinin teşvik tedbirlerinden faydalanmasında uyulacak usul ve esasları belirleyen Yönetmelik yürürlüğe konulmuştur. Atık Su Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik'in 4'üncü maddesinde; atık suların arıtılması amacıyla atık su arıtma tesislerinde kullanılan ve ödemesi yapılan bir önceki yıla ait elektrik enerjisi giderinin, Bakanlar Kurulunca (Cumhurbaşkanı) belirlenecek oranda, Bakanlık bütçesine bu amaç için ayrıca konulacak ödenekten, ilgili atık su altyapı tesisi yönetimlerine geri ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

2011/2245 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda, atık su arıtma tesislerinde kullanılan ve ödemesi yapılan bir önceki yıla ait elektrik enerjisi giderinin %50 oranında geri ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemede, İdarenin 90 adet atık su artırma tesisi olduğu, elektrik enerjisi teşvikinden yararlanması gereken 44 adet atık su arıtma tesisinin bulunduğu, 19 tesisin teşvikten yararlandığı, 25 adet atık su arıtma tesisi için ise elektrik enerjisi bedelinin bir kısmının geri ödenmesine ilişkin teşvikten yararlanmak amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim

Değişikliği Bakanlığı nezdinde gerekli işlemlerin tamamlanmadığı tespit edilmiştir.

İdarenin 19 adet tesis için 2022 yılı için aldığı teşvik tutarı 512.913,04 TL'dir. 31.12.2023 tarihi itibarıyla 25 adet atık su arıtma tesisindeki durum ise şekildedir; 1 adet tesisin sayaç ayırma işlemleri tamamlanmadığından enerji teşvik işlemleri başlatılamamıştır. 10 adet tesisin çevre izin belgeleri 2023 yılında alındığından 2024 yılı nisan ayı sonuna kadar enerji teşvikinden yararlanabilmek için başvuruları yapılacaktır. 2 adet tesisin çevre izin belgesi alma süreci devam etmektedir. 4 tesisin deşarjı yüzme alanındadır. 8 adet tesisin ise revizyon çalışmaları beklenmektedir. Söz konusu işlemlerin tamamlanmasına müteakip enerji teşvik başvuruları yapılabilecektir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; 23 tesis için 2024 yılında enerji teşvikinden faydalanmak için başvuru yapıldığı, diğer tesisler için başvuru süreçlerinin devam ettiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, elektrik enerjisi teşvikinden yararlanması gereken tesislerin teşvikten yararlanması için gerekli işlemlerin tamamlanması ve sürecin takip edilmesi gerekmektedir.

#### **BULGU 11: Günübirlik Kiralanan Evlerin Abone Tipinin Hatalı Belirlenmesi**

Günübirlik olarak kiralanan yerlerden bazılarının işyeri tarifesi üzerinden olması gereken aboneliklerinin konut tarifesi üzerinden gerçekleştirildiği, bu suretle su ve atık su kullanımları üzerinden tahakkuk eden ücretlerin eksik tahakkuk ettirilmesine sebebiyet verildiği görülmüştür.

İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nin;

“Tanımlar ve kısaltmalar” başlıklı 3'üncü maddesinde, işyeri; ticari ve mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yer olarak tanımlanmış,

“Konut tarifesi uygulanacak aboneler” başlıklı 7'nci maddesinde, ikamet amacıyla kullanılan konutların bu tarife içerisinde yer alacağı,

“İşyeri tarifesi uygulanacak aboneler” başlıklı 11'inci maddesinde de işyerlerinin bu tarifeye dâhil olduğu düzenlemelerine yer verilmiştir.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun “Vergi Değerini Tadil Eden Sebepler” başlıklı 33'üncü maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendinde; bir binanın kullanım tarzının tamamen değiştirilmesi veya bir binanın ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının dükkân, mağaza,

depo gibi ticaret ve sanat icrasına mahsus mahaller haline dönüştürülmesi vergi değerini tadil eden sebeplerden birisi olarak belirtilmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "Vergi Kanunlarının uygulanması ve ispat" başlıklı 3'üncü maddesine göre, vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır.

Yine 213 sayılı Kanun'un 156'ncı maddesinde, ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyette iş yeri; mağaza, yazıhane, idarehane, muayenehane, imalathane, şube, depo, otel, kahvehane, eğlence ve spor yerleri, tarla, bağ, bahçe, çiftlik, hayvancılık tesisleri, dalyan ve voli mahalleri, madenler, taş ocakları, inşaat şantiyeleri, vapur büfeleri gibi ticari, sınai zirai veya mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yerler "işyeri" olarak tanımlanmıştır.

Bu hükme göre, mükelleflerin ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetlerini sürdürdükleri yerlerin iş yeri özelliğini taşıyabilmesi için bu yerlerin ticari, sınai, zirai veya mesleki faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yer olma özelliği taşıması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde; konaklama yeri olarak günlük kiraya verilen yerlerin, ticari faaliyetin icrasına tahsis edilmeleri nedeniyle iş yeri sayılmaları, bu şekilde işletilen yerlerin tapuda nitelikleri konut dahi olsa işyeri tarifesi üzerinden su ve atık su bedellerinin tahakkuk ettirilmeleri gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

Bu çerçevede, İdare 23.11.2023 tarihinde İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu'nun 2'nci maddesinde belirtilen günübirlik kiralanan evlerin detaylı adreslerini resmi yazı ile istenilmiş olup 29.11.2023 tarihi itibarıyla gelen cevabi yazıda bu kapsamda bulunan yerlerin adres bilgileri İdareye sunulmuştur.

Yapılan incelemede, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden gelen verilere göre günübirlik kiralık evler 29.11.2023 tarihi itibarıyla 5.860 adettir. İdarenin kayıtlarına göre ise günübirlik kiralık evler grubunda toplamda 1.053 adet sözleşme yapılmış olup bunların 120 adedi sözleşme iptaline gitmiştir. Yani bu kapsamda olan sadece 933 adet aktif sözleşme bulunduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İstanbul'da bulunan ve günübirlik kiralanan evlerin bulunduğu yerlerde herhangi bir tabela, işaret ya da başka bir



belirleyici unsur bulunmadığı, bundan dolayı İdarenin bunların tespitini yapamadığı, İdareye ikamet amaçlı konut olarak kullanılacağı beyan edilen yerlerin abonelik sözleşmesinden sonra fiili durumunun (günübirlik kiralama hususu) İdarenin bilgisi dışında olduğu, günübirlik kiraya verilen konutları tespit edebilmek amacıyla İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü, İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı ve İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile muhtelif tarihlerde yazışmalar yapıldığı ve ilgili yazıların İdareye ulaşması ile saha çalışmaları ve çevre soruşturması neticesinde tespit edilen adreslerin işyeri tarifesi olarak düzeltildiği, kalan yerlerle ilgili söz konusu kamu kurumları ile yapılan yazışmaların devam ettiği ve sürecin takip edildiği ifade edilmiştir.

Günübirlik ev olarak kiraya verilen adreslerin günlük olarak değişkenlik gösterebileceği ve ilerleyen süreçte ikamet olarak da kullanılabileceği göz önünde bulundurularak, söz konusu adreslere ilişkin saha çalışmalarının ivedilikle yapılması ve tarife değişikliğine gidilmesi gerekmektedir. İdare 01.12.2023 tarihinde söz konusu çalışmayı başlatmış olup 31.12.2023 tarihi itibarıyla söz konusu çalışma tamamlanmamıştır.

Sonuç olarak, işyeri tarifesine tabi olması gerekirken konut tarifesinden ücretlendirilen söz konusu günübirlik kiralık yerlerin işyeri tarifesinden çok daha ucuz olan konut tarifesi üzerinden hesaplanan fatura bedelleri sebebiyle İSKİ'nin gelir kaybına uğramasının önüne geçilmeli, eldeki bilgi ve veriler ışığında geriye dönük düzeltmelerin yapılması gerekmektedir.

## **BULGU 12: Elektrik Dağıtım İşlemleri Dolayısıyla Yapılan Taşınmaz Tahsislerinde Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Çıkarılan Yönetmelik Esaslarına Uyulmaması**

İdarenin, mülkiyetinde bulunan üç adet taşınmazı özel elektrik dağıtım şirketince trafo alanı olarak kullanılmak üzere kamu şirketi olan Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne (TEDAŞ) tahsis ettiği görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Taşınmaz tahsisi" başlıklı 47'nci maddesinde; kamu idarelerinin, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için mülkiyetlerindeki taşınmazlarla Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri, birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine bedelsiz olarak tahsis edebilecekleri ifade edilmiş ve aynı maddenin son fıkrasındaki "*Kanunlardaki özel hükümler saklıdır.*" hükmü ile de kendi mevzuatında taşınmaz tahsisi ile ilgili hüküm bulunan kamu idarelerinin ilgili mevzuatına göre taşınmaz tahsisi yapabilmelerine olanak sağlanmıştır.

5018 sayılı Kanun'un 47'inci maddesine dayanılarak hazırlanan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesine göre kamu idaresi; tahsis açısından, Yönetmelik ekindeki idareler ile kendilerine tahsis yapılması açısından köy tüzel kişiliklerini; devir açısından, Yönetmelik ekindeki idarelerden, düzenleyici ve denetleyici kurumlar hariç, diğer idareleri ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla mevzuata uygun bir tahsis işleminden söz edilebilmesi için gerek taşınmaz tahsis edecek olan idarenin gerekse kendisine taşınmaz tahsis edilecek kuruluşun Yönetmelik'te ifade edilen kamu idaresi kapsamında olması gerekmektedir. Kamu şirketleri ise, Yönetmelik ekinde yer almamaktadır.

Diğer Yandan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Yürütülen Taşınmaz Temini İşlemleri Hakkında Yönetmelik'in "Kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazların devri" başlıklı 22'nci maddesinde;

*"(1) Önlisansa/lisansa dayalı faaliyete konu tesisler için kamu tüzel kişisi adına kayıtlı taşınmazın mülkiyetine, yüksekliğine veya derinliğine ihtiyaç duyulması halinde Kurumdan taşınmazın mülkiyetinin/irtifak hakkının devri talebinde bulunulur. Devir talebi Kurum tarafından değerlendirilir, uygun görülmesi halinde Kurul tarafından taşınmaz hakkında Kanunun 30 uncu maddesinin uygulanmasına karar verilir.*

*(2) Birinci fıkra kapsamındaki taşınmazın bedeli, Kıymet Takdir Komisyonu tarafından, 17 nci madde ve devamında belirtilen hükümler esas alınarak belirlenir. Belirlenen bedel, taşınmaz maliki kamu tüzel kişisine yazılı olarak bildirilir. Kamu tüzel kişisi, taşınmazın ve/veya irtifak hakkının tapuda Hazine adına tescilini ve takdir edilen bedele ilişkin görüşünü altmış gün içinde Kuruma bildirir.*

*(3) Mülkiyet ve/veya irtifak hakkının devrine muvafakat edilen taşınmazın bedeli ilgili önlisans/lisans sahibi özel hukuk tüzel kişisi tarafından kamu tüzel kişisi hesabına yatırılır."* hükmü yer almakta ve kamu kurumuna ait mülkiyette trafo ihtiyacı hasıl olduğunda izlenecek yöntem gösterilmektedir.

Yapılan incelemede, taşınmazların TEDAŞ'a devrine ilişkin yukarıdaki süreçler işletilmeksizin, 5018 sayılı Kanun'un 47'nci maddesine istinaden; 19.01.2023 tarihinde 2023/47 sayılı Yönetim Kurulu Kararıyla, 31.01.2023 tarihinde 2023/68 Yönetim Kurulu Kararıyla ve 02.03.2021 tarihinde 2021/112 sayılı Yönetim Kurulu Kararıyla üç adet taşınmazını 9 yıllığına bedelsiz olarak TEDAŞ'a tahsis edildiği tespit edilmiştir.

TEDAŞ, 02.04.2004 tarih ve 2004/22 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır. Dağıtım bölgeleri yeniden belirlenerek, Türkiye 21 dağıtım bölgesine ayrılmış ve 2013 yılı itibariyle şirketlerle TEDAŞ arasındaki hisse devri sözleşmeleri tamamlanmıştır. Kısacası elektrik dağıtım hizmeti özelleştirilerek özel firmalar tarafından sağlanmaya başlanmıştır. Böylece TEDAŞ'ın elektrik dağıtım sektöründeki hizmet görevi sona ermiş ve TEDAŞ, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun Geçici 6'ncı maddesi hükümleri, Aydınlatma Yönetmeliği ve Aydınlatma Tebliği hükümlerine göre genel aydınlatma giderlerinin ödenmesine aracılık eden ve denetimlerini yapan bir kamu şirketi olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

Kamu şirketi olan TEDAŞ'ın bir kamu kuruluşu olarak değerlendirilip taşınmazları fiilen kullanan elektrik dağıtım şirketleri yerine tahsisin TEDAŞ adına yapılması, söz konusu uygulamayı Kanun'un 47'nci maddesine uygun hale getirmemektedir. Zira yukarıda da ifade edildiği üzere elektrik dağıtım hizmetleri artık özel şirketler tarafından yerine getirilmektedir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; bundan sonraki süreçte mülkiyeti İdareye ait taşınmaz üzerinde planlanan trafo merkezi yeri kullandırılmasına yönelik iş ve işlemlerin söz konusu Yönetmelik çerçevesinde yürütüleceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, İdarenin 5018 sayılı Kanun'un 47'nci maddesine istinaden TEDAŞ adına yapılan trafo tahsisleri mevzuata uygun olmayıp söz konusu iş ve işlemlerin Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Yürütülen Taşınmaz Temini İşlemleri Hakkında Yönetmelik ve Taşınmaz Temini İşlemlerine İlişkin Başvurular Hakkında Usul ve Esaslar çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir.

### **BULGU 13: Fiilen Bulunan Birim Sayısından Daha Fazla Birim Yöneticisi Bulunması ve Yönetici Maaşı Ödenmesi**

İdarede fiilen bulunan daire başkanlığı ve birim müdürlüğü sayısından daha fazla sayıda daire başkanı ve birim müdürü bulunduğu ve bu kişilerin tamamına yönetici maaşı ödendiği görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Teşkilat ve personel" başlıklı 12'nci maddesinde; "*Genel Müdürlük, hizmetin gerektirdiği sayıda daire başkanlığı, müdürlük ve bunlara bağlı ait kademe birimlerinden teşekkül eder ve İSKİ'nin ihtisas isteyen kadroları, o ihtisasla ilgili meslek erbabından oluşturulur.*" hükmü bulunmaktadır.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1'inci maddesinde; *"Bu Yönetmeliğin amacı; kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması, yerel hizmetlerin dengeli dağılımının temin edilmesi, belediyeler tarafından sunulan hizmetlerde kalitenin artırılması, ihtiyaç duyulan nitelik, unvan ve sayıda personel istihdamının sağlanmasıdır."* düzenlemesi yer almaktadır.

Aynı Yönetmelik'in "Kadroların tespiti" başlıklı 9'uncu maddesinde ise; *"Bu Yönetmeliğe ekli cetvellerde alt gruplar için unvan ve sayı itibarıyla tespit edilenler dışında kadro kullanılamaz. Ayrıca Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 ve Ek-3'te unvan, personel grubu ve sayı itibarıyla alt gruplar için belirlenen memur ve sürekli işçi kadro toplamı aşılamaz. Ancak, memur ve sürekli işçi kadro sayıları, tespit edilen memur ve işçi kadro sayısından daha az sayıda belirlenebilir."*

*Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde belirtilen birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları ile Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-3 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Kadro Unvanları Listelerinden (I), (II) ve (III) sayılı listelerde belirtilen unvanlar kullanılarak idarî birimler oluşturulur. İdarî birimler ile bu birimlere ait kadro unvanları arasında yetki ve görev mükerrerliğine yer verilemez ve bu kadro unvanlarından aynı mahiyetteki hizmet ve görevleri ifa edebilecek birden fazla yönetici kadro unvanı ihdas edilemez. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları hizmet gereklerine uygun olarak belirlenir ve fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanları kullanılamaz."* düzenlemesi bulunmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, İdarenin sunacağı hizmetin gereklerine uygun olarak idari birimler oluşturması, oluşturulan bu birimler için de ihtiyaç duyulan sayıda personel istihdam etmesi gerekmektedir. Söz konusu Yönetmelik'te mahalli idareler için kullanılacak norm kadrolar ad ve sayı itibarıyla cetveller oluşturularak belirlenmiş, bir mahalli idarenin istihdam edebileceği en fazla personel sayısı üst sınır olarak belirlenmiştir. Buna göre bir mahalli idare Yönetmelik'te kendi tabii olduğu cetveldeki gruba göre, grupta sayılan kadro unvanlarından seçmek suretiyle ihtiyaç duyduğu sayıda idari birimlerini oluşturacak, oluşturduğu bu birimlere göre de ihtiyaç duyulan sayıda personel istihdamı yapacaktır. Ancak Yönetmelik'te sayılsa bile fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin idari birimler oluşturulamayacak ve kadro unvanları kullanılamayacaktır.

Söz konusu Yönetmelik'te İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) E-6 grubunda yer almaktadır. Aynı zamanda, İSKİ'ye listeden seçerek kullanabileceği en fazla 31 Daire Başkanlığı ve 135 şube müdürlüğü kadro unvanı ihdas edilmiştir.

Yapılan incelemede, İdarede fiilen 19 daire başkanlığı ve bu daire başkanlıklarına bağlı 108 birim müdürlüğü bulunduğu, ancak idarede 27'si asaleten 1'i vekaleten olmak üzere toplam 28 daire başkanı ve 65'i asaleten 68'i vekaleten olmak üzere toplam 133 birim müdürü bulunduğu tespit edilmiştir. Bu birimlere vekalet geçici ayrılmalar dolayısıyla olmayıp sürekli vekalet niteliğindedir. Vekalet edenlere ise yönetici vekalet aylığı ödenmektedir. Böylece, İdarede 19 Daire Başkanlığı ve 108 Birim Müdürlüğü bulunmasına rağmen, 28 daire başkanı ve 133 birim müdürü maaşı ödenmektedir. Bu duruma ise kadrolu birim yöneticilerinin görevlerinden alınarak, yerlerine vekaleten görevlendirmelerin yapılması sebebiyet vermektedir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümlerinden hareketle, büyükşehir belediyeleri ile su ve kanalizasyon idareleri ve diğer bağlı kuruluşlarının "Şube Müdürlüğü" oluşturulması ve "Şube Müdürü" kadrolarının kullanımı ile alakalı herhangi bir hüküm bulunmaması nedeniyle Yönetmelik'te İdareye ihdas edilen 135 sayısı aşılmadan "Şube Müdürü" kadrolarının hizmet gereklerine göre kullanıldığı, "Daire Başkanı" kadro unvanının kullanımı ile ilgili olarak ise; söz konusu norm kadro Yönetmeliği'nin 2975 sayılı "Daire Başkanı" kadrosu kullanılarak fiilen hizmet icra eden birim oluşturulmasının öngörülmediği, isimli daire başkanı kadroları için fiili icra edilme şartı getirildiği ancak 2975 sayılı "Daire Başkanı" kadroları için böyle bir şartın bulunmadığı, dolayısıyla söz konusu Yönetmelik'te belirtilen daire başkanı sayısı kadar daire başkanı bulundurulduğu ifade edilmiştir.

İdare tarafından her ne kadar Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'te belirtilen sayı kadar "Daire Başkanı" ve "Şube Müdürü" kadrosunun kullanıldığı belirtilmiş olsa da bulguda da belirtildiği üzere, İdare tarafından hizmetin gereklerine uygun olarak idari birimler oluşturulması, oluşturulan bu birimler için de ihtiyaç duyulan sayıda personel istihdam edilmesi gerekmektedir. İdarede fiili durumda, hizmetin gereklerine uygun olarak oluşturulmuş 19 Daire Başkanlığı ve 108 Birim Müdürlüğü bulunmakta, İdare bu birimlerle hizmet vermeye devam etmektedir. Dolayısıyla bu birimler için birim yöneticisi olarak; 19 Daire Başkanı, 108 Şube Müdürü ve ihtiyaca göre

Yönetmelik'te belirtilen üst sınırlar aşılmadan diğer personeller bulundurulabilecektir. Diğer taraftan, Yönetmelik'te zikredilse bile fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin idari birimler oluşturulamayacak ve kadro unvanları kullanılamayacaktır.

Sonuç olarak, İdarede fiilen bulunan birim sayısı kadar birim yöneticisi bulundurulması ve bu şekilde bulunan birim yöneticisi kadar yönetici maaşı ödenmesi gerekmektedir.

#### **BULGU 14: İdare Personeline Yasal Sınırın Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması**

İdare personeline mevzuatta öngörülen yıllık azami 270 saati aşan fazla çalışma yaptırıldığı görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 41'inci maddesinde fazla çalışma ücreti düzenlenmektedir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında; fazla çalışmanın Kanun'da yazılı koşullar çerçevesinde haftalık 45 saati aşan çalışmalar olduğu, sekizinci fıkrasında; fazla çalışma süresinin toplamının yılda 270 saati geçemeyeceği, son fıkrasında ise; fazla çalışmanın ne şekilde uygulanacağına çıkarılacak yönetmelikte gösterileceği hükümleri yer almaktadır.

Kanun'a istinaden yayımlanan, İş Kanunu'na İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde "Fazla Çalışmada Sınır" düzenlemiş ve;

*"Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda ikiyüzyetmiş saatten fazla olamaz. Bu süre sınırı, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkindir.*

*Fazla çalışma veya fazla sürelerle çalışma sürelerinin hesabında yarım saatten az olan süreler yarım saat, yarım saati aşan süreler ise bir saat sayılır."* denilmek suretiyle Kanun'daki 270 saat hususu bir kez daha yinelenmiştir.

Mezkûr Kanun ve Yönetmelik hükümleri ile; 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışan işçi personel açısından fazla çalışma süresinin haftalık 45 saati aşan çalışmalar olduğu net bir şekilde ifade edilmiş ve bu kapsamda yapılacak çalışmaların her işçi için yılda 270 saati geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Yapılan incelemede, İdare personeline mevzuatta öngörülen yıllık azami 270 saati aşan fazla çalışma yaptırıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda 2023 yılı içerisinde 1.828 personel yıllık azami fazla çalışma süresi olan 270 saati aşan mesai yapmıştır.

Söz konusu durum gerek ilgili mevzuatında karşılığının olmaması gerekse işçiler arasında dengesiz gelir dağılımına yol açmasına bağlı olarak iş barışını, iş verimini ve işçi performansını olumsuz etkilemesinin yanında İdare bütçesinde de ek bir gider oluşturmaktadır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; fazla mesai ücreti ödenen personelin büyük çoğunluğunun 7/24 esasına göre çalıştırılmak zorunda olan vardiyalı personel olduğu, İdarede yıllık 270 saat sınırını aşan personelin, yukarıdaki görevlerin eksiksiz olarak yerine getirilmesinde gece-gündüz, tatil-bayram kavramı gözetmeksizin göreve çağrılan şoför, atık su personeli, kanalizasyon personeli, isale personeli, katodik kumanda personeli, destek veren bilgi işlem personeli, bakım onarım personeli ve şebeke personeli olduğu, ayrıca zorunlu durumlar haricinde, İdare personeline planlanan normal çalışma saati dışına çıkılmadan çalışma yaptırılması için İdare tarafından düzenlenen tebliğ ve genelgeler ile tüm birimlere bildirimlerin yapıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, İdare tarafından zorunlu durumlarda vardiyalı çalışan personele 270 saati aşan mesailer yaptırıldığı bildirilmişse de gerekli planlama ve çalışmaların yapılarak yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri doğrultusunda, yıllık mesai saatinin 270 saati aşmayacak şekilde uygulanması gerekmektedir.

### **BULGU 15: İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmaması**

İdarede çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "*Çalışma şartları ve dinlenme hakkı*" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncü maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı

olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği’nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu’na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun’un 103’üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun’un 56’ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik’in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için iki yüz yirmi Türk Lirası (2023 yılında 1.683,00 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 103’üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede, İdarede görev alan kadrolu 239 işçiden 1’inin 208 gün, 1’inin 160 gün, 19’unun 100 ile 150 gün arasında, 103’ünün 50 ile 100 gün arasında 115’inin 30 ile 50 gün arasında kullanmadığı izinlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; işçilerin yıllık izinlerinin kullandırılmasına ilişkin çalışmaların devam ettiği, 2024 yılı dördüncü ayı itibarıyla birikmiş yıllık izinlerin azaltıldığı ifade edilmiştir.



Sonuç olarak, İdarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve belediyeye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullanılması sağlanmalıdır.

### **BULGU 16: Yaklaşık Maliyet Hesaplamalarından Bazılarının Rayiç Bedeli Yansıtılmaması**

İdarenin bazı mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinde yaklaşık maliyeti sağlıklı olarak belirlemediği görülmüştür.

Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan Kamu İhale Terimler Sözlüğünde; Yaklaşık maliyet: “İhale onay belgesi düzenlenmeden önce idarece her türlü fiyat araştırması yapılarak, Katma Değer Vergisi (KDV) hariç olmak üzere hesaplanan ve dayanakları ile birlikte bir hesap cetvelinde gösterilen, ihale konusu işin/alımın öngörülen bedeli ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun “Yaklaşık maliyet” başlıklı 9’uncu maddesinde ise; mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyetin belirleneceği ve dayanaklarıyla birlikte bir hesap cetvelinde gösterileceği hüküm altına alınmıştır.

İdare tarafından yaklaşık maliyetin doğru bir biçimde hesaplanması büyük önem arz etmektedir. 4734 sayılı Kanun’un ilgili maddelerinde hüküm altına alındığı üzere yaklaşık maliyet; ilan sürelerinin belirlenmesinde ve uygulanmasında, geçici teminat tutarının belirlenmesinde, ihale kapsamında ihtiyaç duyulan ödenek miktarının tespitinde, ihale usullerinin uygulanmasında, doğrudan temin yöntemi ile alım yapılmasında, yeterlilik kriterlerinin tespitinde, sınır değer hesabında, aşırı düşük tekliflerin değerlendirilmesinde, yerli istekli lehine fiyat avantajı sağlanmasında, sınır değer altındaki teklif sahibi ile sözleşme imzalanması halinde kesin teminat tutarında dikkate alınmakta ve doğrudan ihale iş ve işlemlerine etki etmektedir.

Yapılan incelemede, İdare tarafından ihalesi gerçekleştirilen birçok işe ilişkin yaklaşık maliyetin sağlıklı bir şekilde belirlenmediği, yaklaşık maliyet ile sözleşme bedeli kıyaslandığında sapma oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 20: Yaklaşık Maliyet ile Sözleşme Bedeli Kıyaslandığında Yaklaşık Maliyetten Sapma Oranlarına İlişkin Örnekler (Mal ve Hizmet Alımları)**

İhale Kayıt Numarası	Yaklaşık Maliyet (TL)	Sözleşme Bedeli (TL)	Yaklaşık Maliyetten Sapma (%)
2023/883696	4.114.003,00	1.044.299,02	74,62
2023/1132787	4.899.542,50	1.460.000,00	70,20
2022/1100851	13.000.000,00	4.299.000,00	66,93
2022/1201254	3.065.000,00	1.053.000,00	65,64
2023/651513	8.481.667,00	3.429.929,00	59,56
2023/1057209	250.750.000,00	105.150.000,00	58,07
2023/1118283	11.025.000,00	4.785.000,00	56,60
2022/1201254	6.666.666,67	2.996.000,00	55,06
2023/489860	1.204.667,00	549.920,00	54,35
2023/347161	10.665.000,00	4.947.000,00	53,61
2023/69722	2.178.849,00	1.014.113,00	53,46
2023/989937	1.614.576,00	766.391,00	52,53
2022/1456951	8.900.000,00	4.300.000,00	51,69
2023/895446	9.429.752,00	4.900.000,00	48,04
2023/1149549	11.088.443,08	5.786.107,50	47,82
2023/99804	24.000.000,00	12.800.000,00	46,67
2022/1013116	66.401.482,00	35.501.700,00	46,53
2023/206085	82.370.000,00	44.656.000,00	45,79
2023/356373	1.668.893,00	907.550,00	45,62
2022/1312547	6.413.633,00	3.491.730,00	45,56

**Tablo 21: Yaklaşık Maliyet ile Sözleşme Bedeli Kıyaslandığında Yaklaşık Maliyetten Sapma Oranlarına İlişkin Örnekler (Yapım İşleri)**

İhale Kayıt Numarası	Yaklaşık Maliyet (TL)	Sözleşme Bedeli (TL)	Yaklaşık Maliyetten Sapma (%)
2020/499318	58.144.215,80	34.670.750,00	40,37
2020/4533	76.722.289,52	46.074.120,48	39,95
2021/6769	222.181.713,98	135.623.394,42	38,96
2021/6736	242.913.437,68	149.149.000,10	38,60
2021/18983	76.621.200,00	47.200.000,00	38,40
2021/14681	117.177.133,84	72.598.190,00	38,04
2021/6711	168.889.808,45	105.335.118,27	37,63
2021/6663	176.589.038,04	111.226.450,00	37,01
2021/113761	109.426.442,72	69.690.467,00	36,31
2020/404977	85.764.467,39	54.680.000,00	36,24

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İdarenin alımlarının büyük çoğunluğunun kurdan etkilendiği için bu ihalelerde yaklaşık maliyet ile sözleşme bedeli arasında yüksek farkların ortaya çıkabildiği, bu farkın İdare kusurundan kaynaklanmayıp ülkenin ekonomik durumundan ve kanunen ihalelerin dövize kapalı olmasından kaynaklandığı, gerçekçi yaklaşık maliyeti hesaplama konusunda gerekli hassasiyetin gösterileceği ifade edilmiştir.

Ancak bulguda da belirtildiği üzere, yaklaşık maliyet her türlü fiyat araştırması yapılarak hesaplanması gereken bir değerdir. Dolayısıyla her türlü şartlar göz önünde bulundurularak yaklaşık maliyet hesaplanmalıdır. Yukarıdaki tablolarda da ortaya konulduğu üzere yaklaşık maliyet ile sözleşme bedeli kıyaslandığında yaklaşık maliyetten sapma oranlarının çok yüksek olduğu aşikardır.

Sonuç olarak, yaklaşık maliyet hesabı; ihale iş ve işlemlerine direkt etki ettiğinden ihale konusu işin/alımın öngörülen bedeli, İdare tarafından daha gerçekçi hesaplanması gerekmektedir.

### **BULGU 17: Servis Kiralama Hizmet Alım İhalesinde Hatalı Uygulamalar Bulunması**

İdarenin kiralama yoluyla personel servis hizmeti ihdas edilmesine ilişkin olarak yaptığı hizmet alım ihalesinde;

- Kamu Kurum ve Kuruluşları Personel Servis Hizmet Yönetmeliği'nde sayılan belgelerle Bakanlığa (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı) başvurularak izin alınmadığı,

- Personel servis hizmetinde kullanılacak araçların yaklaşık maliyetinin tespitinde, ilgili esnaf odasının belirlediği servis ücret tarifelerinin dikkate alınmadığı,

- İdarenin sözleşmesinde belirlediği ve servis hizmetini sunan taşımacıya uyguladığı ceza ve yaptırımları hizmeti sürdüren taşımacının bağlı olduğu meslek odasına bildirmediği,

Görölmüştür.

#### **a) Kamu Kurum ve Kuruluşları Personel Servis Hizmet Yönetmeliği'nde Sayılan Belgelerle Bakanlığa Başvurularak İzin Alınmaması**

İdarenin servis kiralama hizmet alım ihalesi kapsamında kiralama yoluyla personel servis hizmeti ihdası için, yönetmelikte belirtilen bilgi ve belgelerle Bakanlığa başvurularak izin alınmadığı görölmüştür.

Kamu Kurum ve Kuruluşları Personel Servis Hizmet Yönetmeliği'nin "Kapsam" başlıklı 2'nci maddesinde; *"Bu Yönetmelik, kamu kurum ve kuruluşlarını kapsar."* düzenlemesi,

Aynı Yönetmelik'in "Personel servis hizmetinin ihdası ve personel servis araçlarının kiralanması" başlıklı 5'inci maddesinin ikinci fıkrasında;

*"Kamu kurum ve kuruluşları, kiralama yoluyla veya kendi öz mal taşıtlarıyla personel servis hizmeti ihdas ve işletebilmeleri için, aşağıda belirtilen bilgi ve belgelerle Bakanlığa başvurarak izin almak zorundadır.*

*a) Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin taşınması hizmetinin, öncelikle belediyelere ait toplu taşıma araçları ve belediyelerce toplu taşıma yapılması konusunda ruhsat, uygunluk ve güzergâh izni verilen gerçek ve tüzel kişilere ait, belediyelerce belirlenen fiyat tarifelerine göre taşıma yapan halk otobüsü, minibüs ve benzeri araçlardan yararlanılarak yerine getirilmesi esastır. Bu hizmet gerek zaman tarifeleri gerekse sahip oldukları kapasiteler bakımından belediyelerce yerine getirilemeyecek ise bu hususu ve gerekçesini belirten ve servis ihdas etmek isteyen kamu kurum ve kuruluşunca ilgili belediyenin taşımacılık konusunda görevli/yetkili biriminden temin edilecek yazı,*

*b) Servis ihdasının hangi yerleşim yerleri arasında yapılacağını belirten güzergâh çizelgesi,*

*c) Servis hizmetinden yararlanacak personel sayısı, d) Personel servis hizmetiyle ilgili zaman tarifesi,*

*e) Kullanılacak servis aracının sayısı, modeli ve koltuk kapasitesi,*

*f) Servis ihdasını kiralama yoluyla yapacak kamu kurum ve kuruluşlarından kiralama tercih gerekçesini belirten yazılı mütalaa."*

Düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, İdarenin kiralama yoluyla personel servis hizmeti ihdası için, Yönetmelikte belirtilen bilgi ve belgelerle Bakanlığa başvurarak izin alması gerekmektedir.

Yapılan incelemede, İdare tarafından ihale edilen servis kiralama hizmet alım işi kapsamında kiralama yoluyla personel servis hizmeti ihdas edildiği, ancak Yönetmelikte belirtilen bilgi ve belgelerle Bakanlığa başvurularak izin alınmadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; söz konusu personel servis kiralama hizmet alımına ilişkin 26.04.2024 tarihinde Bakanlıktan izin talebinde

bulunulduğu ifade edilmiştir. Ancak söz konusu izin, ihalenin yapılma aşamasında alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak, İdarenin kiralama yoluyla personel servis hizmeti ihdas edebilmesi ve işletebilmesi için, yönetmelikte belirtilen bilgi ve belgelerle Bakanlığa başvurarak izin alınması gerekmektedir.

**b) Personel Servis Hizmetinde Kullanılacak Araçların Yaklaşık Maliyetinin Tespitinde Esnaf Odasının Belirlediği Ücret Tarifelerinin Dikkate Alınmaması**

İdare tarafından, kiralama yoluyla edinilen personel servis hizmetinde kullanılacak araçların yaklaşık maliyetinin tespitinde, ilgili esnaf odasının belirlediği servis ücret tarifelerinin dikkate alınmadığı görülmüştür.

Kamu Kurum ve Kuruluşları Personel Servis Hizmet Yönetmeliği'nin "Taşımacılar tarafından sağlanan servis hizmetlerinin ücreti" başlıklı 8'inci maddesinde;

*"Personel servis hizmetini kiralama yoluyla temin edecek kamu kurum ve kuruluşları yaklaşık maliyet tespitinde; 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununun 62 nci maddesine göre ilgili odanın belirlediği ücret tarifelerini de dikkate alırlar.*

*5362 sayılı Kanunun 62 nci maddesine göre ilgili esnaf odalarının belirlenecek personel servis hizmet ücret tarifeleri, içinde bulunulan yılın eylül ayı sonuna kadar ilan olunur."*

Düzenlemesi yer almaktadır.

Bu bağlamda, personel servis hizmetini kiralama yoluyla temin edecek idareler servis hizmetinde kullanılacak araçların yaklaşık maliyet tespitinde, ilgili esnaf odasının belirlediği ücret tarifelerini de dikkate alacaklardır.

Yapılan incelemede, İdare tarafından kiralama yoluyla personel servis hizmeti ihdas edildiği, ancak personel servis hizmetinde kullanılacak araçların yaklaşık maliyetinin tespitinde, ilgili esnaf odasının belirlediği servis ücret tarifelerinin dikkate alınmadığı tespit edilmiştir.

İdare tarafından İstanbul Ticaret Odasından yaklaşık maliyetin tespitine ilişkin yazı ile bilgi istenmiş, ancak İstanbul Ticaret Odası söz konusu hizmet alım işine ilişkin evsaf ve

şartnameye göre fiyat veren firma bulunamadığından birim fiyat tespiti yapılamadığını bildirmiştir. Yönetmelik'te de belirtildiği üzere bu konuda fiyat bilgisinin ilgili esnaf odasından alınması gerekmektedir. İlgili esnaf odası ise İstanbul için "İstanbul Umum Servis Aracı İşletmecileri Esnaf Odası"dır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; söz konusu personel servis kiralama hizmet alımına ilişkin yaklaşık maliyetin tespitinde ilgili esnaf odasının belirlediği ücret tarifelerinin dikkate alınmasıyla ilgili olarak, ticaret odasından fiyat istendiği ve ticaret odasının konuyla ilgili fiyat veremediğinin İdareye bildirildiği ifade edilmiştir.

Ancak bulguda da açıkça belirtildiği üzere, söz konusu ücret tarifeleri ilgili esnaf odası tarafından belirlenmektedir. Bu bağlamda, ücret tarifelerine ilişkin bilginin ilgili esnaf odasından alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak, personel servis hizmetini kiralama yoluyla temin eden idarenin, servis hizmetinde kullanılacak araçların yaklaşık maliyet tespitinde, ilgili esnaf odasının belirlediği ücret tarifelerini de dikkate alması gerekmektedir.

**c) İdarenin Sözleşmesinde Belirlediği ve Servis Hizmetini Sunan Taşımacıya Uyguladığı Ceza ve Yaptırımları Hizmeti Sürdüren Taşımacının Bağlı Olduğu Meslek Odasına Bildirmemesi**

İdarenin sözleşmesinde belirlediği ve servis hizmetini sunan taşımacıya uyguladığı ceza ve yaptırımları hizmeti sürdüren taşımacının bağlı olduğu meslek odasına bildirmediği görülmüştür.

Kamu Kurum ve Kuruluşları Personel Servis Hizmet Yönetmeliği'nin "Personel servis hizmeti bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluğu" başlıklı 10'uncu maddesinde;

*"Personel servis hizmetinin ilgili kanunlar ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun bir şekilde düzenlenmesinden ve çalıştırılmasından ilgili kurumun en üst amiri veya yetkilendireceği personel sorumludur.*

*Kamu kurum ve kuruluşları, personel servis hizmetleri ile ilgili olarak trafik komisyonlarının kararlarına uymakla yükümlüdür.*

*Kamu kurum ve kuruluşu, servis hizmetlerindeki aksaklıkları ve kural dışı hareketleri tespit ederek sözleşmesinde belirlediği ceza ve yaptırımları uygular, ayrıca hizmeti sürdüren*

*taşımacının bağlı olduğu meslek odasına bildirir. Bu odalar, ilgililer hakkında kendi mevzuatınca disiplin işlemlerini bir ay içinde yapar ve sonucu ilgili kurum veya kuruluşa bildirir.” düzenlemesi,*

Aynı Yönetmelik’in “Taşımacının yükümlülüğü” başlıklı 13’üncü maddesinde;

*“Taşımacılar; (...)*

*f) Gerçek kişi ise, 5362 sayılı Kanuna tabi meslek odalarına, özel hukuk tüzel kişisi ise, ilgili ticaret veya sanayi odaları ile ticaret ve sanayi odalarına kayıtlı olmakla, yükümlüdürler.”*

Düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, İdarelerin personel servis hizmeti ihdası işine ilişkin olarak, sözleşmesinde belirlediği ve servis hizmetini sunan taşımacıya uyguladığı ceza ve yaptırımları hizmeti sürdüren taşımacının bağlı olduğu meslek odasına bildirmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, İdarenin kiralama yoluyla personel servis hizmet alım işine ait sözleşmesinde belirlediği ve servis hizmetini sunan taşımacıya uyguladığı ceza ve yaptırımları hizmeti sürdüren taşımacının bağlı olduğu meslek odasına bildirmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; ihale sözleşmesinde yer alan ceza ve yaptırımlardan bahsedilerek özel aykırılık ve ağır aykırılık halleri açıklanmış ve ağır aykırılık hali oluşmaması dolayısıyla bildirim gereği duyulmadığı ifade edilmiştir.

Ancak bulguda da belirtildiği üzere, İdare tarafından Kamu Kurum ve Kuruluşları Personel Servis Hizmet Yönetmeliği hükümleri gereği sözleşmesinde belirleyerek yükleniciye uyguladığı ceza ve yaptırımları hizmeti sürdüren taşımacının bağlı olduğu meslek odasına bildirmesi gerekmektedir. Söz konusu Yönetmelik’te ceza ve yaptırımların özel ve ağır halleri gibi bir ayrıma gidilmemiştir.

Sonuç olarak, İdare tarafından servis hizmetini sunan taşımacıya uygulanan ceza ve yaptırımların hizmeti sürdüren taşımacının bağlı olduğu meslek odasına bildirilmesi, ilgili odanın ise ilgililer hakkında kendi mevzuatınca disiplin işlemlerini bir ay içinde yaparak sonucu ilgili kurum veya kuruluşa bildirmesi gerekmektedir.

---

---

**BULGU 18: İdare Aleyhine Sonuçlanan Davalara İlişkin İlamların Gereklerinin Zamanında Yerine Getirilmemesi Nedeniyle İcra Masrafları ve Faiz Giderleri Ödenmesi**

İdare aleyhine sonuçlanan davalara ait ilamlara bağlı borçların kurumlar arası yazışmaların zaman alması, personel ve ödenek yetersizliği gibi nedenlerle yasal süresi içinde ödenmemesine bağlı olarak hem gecikme faizi hem de icra takibi başlamasından dolayı icra vekâlet ücreti ödenmesine neden olduğu görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Devlet Memurlarının Görev ve Sorumlulukları" başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; Devlet memurları kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kararların sonuçları" başlıklı 28'inci maddesinin birinci fıkrasında;

*"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarının, kararın idareye tebliğinden başlayarak en geç otuz gün içinde yerine getirilmesi gerektiği",*

İkinci fıkrasında;

*"Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılması gerektiği",*

Üçüncü fıkrasında ise;

*"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabileceği" belirtilmiştir.*

Diğer yandan, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Hesap verme sorumluluğu" başlıklı 8'inci maddesine göre; her türlü kamu kaynağının kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde



edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olup yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır.

Aynı Kanun'un "Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise,

*"Kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderler, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenir. Ancak, sırasıyla kanunları gereğince diğer kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, prim, fon kesintisi, pay ve benzeri tutarlara, tarifeye bağlı ödemelere, ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verilir."* hükümlerine yer verilmiştir.

20.11.2021 tarih ve 31665 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin "İcra ve iflas müdürlükleri ile icra mahkemelerinde ücret" başlıklı 11'inci maddesinin dördüncü fıkrasında;

*"Borçlu ödeme süresi içerisinde borcunu öderse bu Tarifeye göre belirlenecek ücretin dörtte üçü takdir edilir. Maktu ücreti gerektiren işlerde de bu hüküm uygulanır."* hükmü yer almakta olup 03.09.2022 tarih ve 31942 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde de ifade aynen yer almaktadır.

Mezkûr mevzuat hükümlerine göre; nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde kamu idarelerince ödenmesi gereken giderler muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenirken, ilama bağlı borçların ve ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçların öncelikle ödenmesi gereken borçlar arasında olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, ilama bağlı borçlar ile ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlar zamanında ödenmediği takdirde gecikme faizi ve icra masrafları gibi ek yük getirici ödemelere sebep olduğundan, öncelikle ödenmesi hususuna dikkat edilmesi gerektiği ortadadır. Ayrıca, mevcut ödeneklerin kullanımında, öncelikle ödenmesi gereken borçların ödenmesine öncelik verildiği takdirde, ilamlarda öngörülen ödemelerin ve ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ilişkin ödemelerin ödenek yetersizliği sebebiyle yapılmaması durumuyla da karşı karşıya kalınmayacaktır.

Yapılan incelemede, kurumlar arası yazışmaların zaman alması, personel ve ödenek yetersizliği gibi gerekçelerle, idari davalarda otuz günlük yasal süre içerisinde, hukuk

davalarında ise kendi özel kanunlarında belirtilen yasal süreler içerisindeki ilama bağlı idare borçlarının ödenmemesinden dolayı gecikme faizi ödemesi, ayrıca idari davalarda yasal süre bitiminden itibaren icra takibi başlatılmış ise ilave icra vekâlet ücreti ödemesi yapıldığı tespit edilmiştir.

Hâlbuki İdare tarafından hukuk ve idari davalarda ilama bağlı borçların yasal süreleri içerisinde ödenmesi halinde yasal faizin dışında gecikme faizi ödenmesi söz konusu olmayacaktır. Buna ek olarak hukuk davalarında icra vekâlet ücretlerinin süresinde ödenmesi halinde icra vekâlet ücreti dörtte üçü nispetinde olacak şekilde ödenecektir. Ancak idari davalardan kaynaklanan borçların 2577 sayılı Kanun'da düzenlenen ödeme süresine uygun ödenmesi halinde davalı ya da vekillerince icra takibi başlatılmayacağı için, ilamdan kaynaklanan vekâlet ücreti dışında ayrıca icra vekâlet ücreti de ödenmeyecektir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; hukuki ihtilafın ve dosyanın durumuna göre istinaf veya temyiz sonucunu beklemenin İdare menfaatine olacağı mahkeme ilamlarında, istinaf veya temyiz sonucuna göre ödeme işlemlerinin yapılmasında kamu yararı bulunduğu, hukuki ihtilafın ve dosyanın durumuna göre istinaf veya temyiz sonucunu beklemeyi gerektirmeyen mahkeme ilamlarıyla ilgili olarak ise bulguda yer verilen tespit ve açıklamalar çerçevesinde mahkeme ilamları gereğince ödemelerin gecikmeksizin yapılması hususunda daha fazla özen ve dikkat gösterileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, mahkeme ilamlarına dayanılarak ödenmesi gereken tazminat, faiz, yargılama gideri ve/veya avukat vekâlet ücretlerinin ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçların hak sahibi tarafından talep edilmesini takiben herhangi bir gecikmeye neden olunmaksızın zamanında ödenmesi gerekmektedir. Bu ödemelerin zamanında yapılmaması hem ödenen faiz giderlerinin artmasına hem de hak sahibi tarafından icra takibi başlatılması sebebiyle icra masrafları ödenmesine neden olmakta; diğer taraftan ise, yeni bir tazminat davasına yol açma riskini de taşımaktadır. 2577 sayılı Kanun'un 28'inci maddesi ile 5018 sayılı Kanun'un 8'inci ve 34'üncü maddelerindeki düzenlemeler dikkate alındığında, faiz ve yargılama gideri ödenmesine sebep olunmaması için idareler tarafından bu tür ödemelerin geciktirilmeksizin ve ödeneği bulunup bulunmadığına bakılmaksızın öncelikle yapılması hususunda gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

### **BULGU 19: Kesinleşen Sayıştay İlam Hükümlerinin Yerine Getirilmemesi**

İdarinin çeşitli yıllardaki hesap ve işlemlerinin Sayıştay tarafından yargılanmasıyla

tazmin hükmü tesis edilen ve temyiz süreçleri tamamlanarak kesinleşen tutarların, sorumlularca kanuni süre içerisinde rızaen ödenmemesine rağmen, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil işlemlerinin tamamlanmadığı tespit edilmiştir.

Anayasa'nın 160'ıncı maddesinde sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlanmasının Sayıştay tarafından yapılacağı, bu kesin hükümler hakkında idari yargıya başvurulamayacağı ifade edilmiştir.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "Kamu idareleri ve görevlilerinin sorumluluğu" başlıklı 9'uncu maddesinin dördüncü fıkrasında, Sayıştay ilamlarının infazını izlemeyen ve gereklerini yerine getirmeyenler hakkında da üçüncü fıkradaki hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu üçüncü fıkrada ise, hesabı bu Kanun hükümlerine göre zamanında ve tam olarak vermeyen sorumlular veya diğer ilgililer ile Sayıştay denetimine giren kamu idareleri görevlilerinden, denetleme ve yargılama sırasında, istenilen her çeşit bilgi, belge ve defterleri vermeyen ve denetleme ve yargılamayı güçleştirenlerin aylıklarının, Sayıştayın istemi üzerine ilgili kamu idarelerince, hesabı veya istenen bilgi, belge ve defterleri eksiksiz verinceye kadar yarım olarak ödeneceği; yarım aylık kesilmeye başlandığı tarihten itibaren muhasebe yetkilileri en çok üç ay, diğer görevliler ise Sayıştayca belli edilen süre içinde yine hesabı veya istenilen bilgi, belge ve defterleri vermez veya denetleme ve yargılamayı güçleştiren sebepleri ortadan kaldırmazlarsa, bu defa ilgili kamu idarelerince mevzuatındaki usule göre görevden uzaklaştırılarak haklarında gerekli soruşturma veya kovuşturma yapılacağı belirtilmiştir. Diğer yandan, aynı maddenin yedinci fıkrasına göre de yukarıda belirtilen hükümlere uymayanlar hakkında Sayıştayın istemi üzerine disiplin veya ceza kovuşturması yapılması gerekmektedir.

Gerek 832 sayılı mülga Sayıştay Kanunu gerekse 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nda Sayıştay Daireleri tarafından yapılan yargılama sonucunda ilam düzenleneceği, ilamın tebliğden itibaren belli süre içerisinde temyiz edilebileceği, Temyiz Kurulunca verilen kararların kesin olduğu, Sayıştay ilamlarının kesinleştikten sonra 3 ay (6085 sayılı Kanun'da 90 gün) içerisinde yerine getirileceği, ilamlarda gösterilen tazmin miktarı sorumlular tarafından rızaen ödenmez ise 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine başvurulacağı, ilam hükümlerinin yerine getirilmesinden ilamların gönderildiği kamu idarelerinin üst yöneticilerinin sorumlu olduğu, Sayıştay ilamlarının infazını izlemeyen ve gereklerini yerine getirmeyenler hakkında "aylığın yarım ödenmesi", "görevden uzaklaştırma", "soruşturma" ve "kovuşturma" hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Ayrıca mülga 832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 65 ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun

78'inci maddesinde adli ve idari mahkemelerce verilen hükümlerin, Sayıştayın denetim yapmasına ve hükme bağlamasına engel olmadığı kesin bir şekilde hükme bağlanmıştır.

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 8'inci maddesinde, kamu zararından doğan alacaklar için takibe yetkili birim tarafından alacak takip dosyası açılacağı; 9'uncu maddesinde Sayıştay ilâmına istinaden bildirilen kamu zararlarının ilâmda belirtilen sorumlular adına muhasebe hesaplarına kaydedileceği, 10'uncu maddesinde Sayıştay ilamlarının Sayıştay Kanunu'nda belirtilen usul ile tebliğ edileceği; tebliğe rağmen sorumlular tarafından süresinde rızaen ödenmeyen kamu zararlarına ilişkin alacak takip dosyalarının hükmen tahsil için kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderileceği; 5'inci maddesinde ise Sayıştay ilamı ile hüküm altına alındığı halde rızaen ödenmeyen tutarların 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil edileceği belirtilmiştir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda da mahkeme ilamı üzerine icra dairesine nasıl başvurulacağı ve ilamlı icralarda neler yapılacağı, ödeme, taksitlendirme ve haciz yöntemleri detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Yapılan incelemede, İdarenin 2006, 2007, 2008, 2009 ve 2012 yılları hesaplarının denetimi sonucu oluşturulan raporların yargılanarak ilamların düzenlendiği; söz konusu ilam maddelerinde yer alan kamu zararlarından bir kısmının tahsil edildiği, bir kısmı için ise temyiz başvurusunda bulunulduğu; temyiz istemi sonuçlanmasına, kararlar kesinleşmesine ve 90 günlük sürenin çok üzerinde bir sürenin geçmesine rağmen faiziyle beraber toplam 515.482,12 TL tutarındaki ilama bağlı alacağın tahsil edilmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; 2006, 2007, 2008, 2009 ve 2012 yılları Sayıştay İlamları ile ilgili olarak; bu tutarların tamamının personele yapılan yersiz veya fazla ödeme kaynaklı olduğu ve ilgililerden (ahizlerden) yasal yoldan tahsilatının yapılması için gerekli hukuki işlemlerin devam ettiği, bu ilamlar gereğince tahsili gereken ilam tutarlarından faizleriyle birlikte kalan 515.482,12 TL'nin yasal yoldan takip ve tahsil işlemlerine devam edildiği ifade edilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; Sayıştay Anayasa'nın 160'ıncı maddesi hükmü gereği sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlamaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Kamu zararı" başlıklı 71'inci maddesinde de;

*“Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.*

*Kamu zararının belirlenmesinde;*

- a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,*
  - b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,*
  - c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,*
  - d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,*
  - e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,*
  - f) (Mülga: 22/12/2005-5436/10 md.)*
  - g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,*  
*esas alınır.*
- (...)” hükmü tesis edilmiştir.*

Bu itibarla, Sayıştay ilamlarında fazla veya yersiz ödemeyi alanlara tazmin hükmü çıkmamakta, söz konusu tazmin hükmü; fazla veya yersiz ödemeye sebebiyet veren kamu görevlilerine çıkmaktadır. 6085 sayılı Kanun’da sorumlu şeklinde tabir edilen bu kamu görevlileri; konunun muhteviyatına göre kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklı mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olan üst yönetici, harcama yetkilisi, gerçekleştirme görevlisi, kontrol teşkilatı üyeleri vb. kamu görevlilerinden oluşabilmektedir.

Sonuç olarak, yukarıda ortaya konulan mevzuat hükümleri doğrultusunda kesinleşen ilamlara ilişkin tutarların İcra İflas Kanunu hükümlerine göre ivedilikle sorumlulardan takip ve tahsili gerekmektedir.

## **BULGU 20: Sosyal Denge Sözleşmesinde Sosyal Denge Tazminatı Ödenmesinin Dışında Başka Konulara İlişkin Düzenlemelerin Yer Alması**

İdare ile Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmetleri Emekçileri Sendikası (Tüm-Bel-

Sen) arasında akdedilen sosyal denge sözleşmesinde, mevzuatında yer almayan sosyal ve kültürel faaliyetlerden, İdarenin çeşitli imkânlarından yararlanma vb. gibi konularda düzenlemeler yapıldığı görülmüştür.

Anayasa'nın 128'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.*” hükmü uyarınca kamu görevlilerinin mali haklarına ilişkin düzenlemeler Toplu Sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, ancak kanunla yapılabilir. Başka bir deyişle; Toplu Sözleşme’de düzenlenmeyen bir hususta, ancak Kanunda belirtilen düzenlemeler yasal dayanak teşkil edecektir. Bu bağlamda, 4688 sayılı Kanun uyarınca imzalanan 2022 ve 2023 yıllarını kapsayan Toplu Sözleşme’nin “Genel Hükümler” başlıklı birinci kısmının 1’inci maddesinin ikinci fıkrasında da “*Bu Toplu Sözleşmede düzenlenmeyen mali ve sosyal haklar hakkında ilgili mevzuat hükümlerinin uygulamasına devam olunur.*” denilmektedir. Dolayısıyla sosyal denge sözleşmelerinde Toplu Sözleşme hükümlerinde yer almayan bir mali hakkın kamu görevlilerine ödenebilmesi için ancak 4688 sayılı Kanun hükümlerinde cevaz verilmiş olması gerekmektedir.

4688 sayılı Kanun uyarınca imzalanan Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2022 ve 2023 Yıllarını Kapsayan 6. Dönem Toplu Sözleşme’nin “Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme” bölümünün “Sosyal denge tazminatı” başlıklı 1’inci maddesinin birinci fıkrasında ise;

*“Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine, 4688 sayılı Kanununun 32 nci maddesinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ödenebilecek sosyal denge tazminatı aylık tavan tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %120’sidir. Sosyal denge tazminatının verilmesi yönünde yapılabilecek sözleşmelerde, tavan tutarı aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak belirlenebilir.”* denilmektedir.

Mezkûr yasal düzenlemeden de görüleceği üzere, sosyal denge sözleşmesinde sadece; görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre tavan tutarı aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı düzenlenebilecektir. Sosyal denge sözleşmelerine,

sözleşmenin adı farklı dahi olsa, farklı ödemelere ve hususlara ilişkin hükümler konulması mevzuatına açıkça aykırı olacaktır.

Yapılan incelemede, İdare ile yetkili sendika Tüm-Bel-Sen arasında akdedilen sosyal denge sözleşmesinde, sosyal ve kültürel faaliyetlerden, İdarenin çeşitli imkanlarından yararlanma vb. konularda mevzuatına aykırı hususların yer aldığı tespit edilmiştir.

Şöyle ki: İdare ile Sendika arasında akdedilen ve 01.01.2022-31.12.2023 döneminde geçerli olan Sosyal Denge Sözleşmesinde; Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşlarında çalışan personelin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı ve iştiraklerine bağlı spor ve sosyal tesislerinden indirimli olarak faydalanması için çalışma yapılması, Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşlarında çalışan personelin çocukları için kreş açılması veya kreş hizmeti veren kurumların hizmetinden faydalandırılmasına yönelik çalışma yapılması, başta 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü olmak üzere yıl içinde periyodik olarak kadına yönelik toplumsal cinsiyet temelli; ayrımcılık, şiddet ve tacizin önlenmesi gibi konularda farkındalık yaratmak amacıyla çalışma yapılması ve yükseköğretim gören kamu görevlilerine izin konusunda kolaylık sağlanması vb. hususlar düzenlenmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından özetle; İdarenin toplu sözleşme ile belirlenen tutarların ödenmesinde belirleyici değil uygulayıcı pozisyonunda bulunduğu, sosyal denge sözleşmesi hükümleri kapsamında İdareye külfet yükleyen herhangi bir işlem tesis edilmediği, yeni sözleşme döneminde ise söz konusu maddelerin sözleşmeye konulmaması yönünde yetkili sendika ile müzakere edileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, sosyal denge sözleşmelerinde, mevzuatında yer almayan hususların düzenlenmemesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI  
06520 Balgat / ANKARA  
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00  
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr  
<https://www.sayistay.gov.tr>



**8. EKLER****EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

<b>Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu</b>			
<b>Bulgu Adı</b>	<b>Yıl/Yıllar</b>	<b>İdare Tarafından Yapılan İşlem</b>	<b>Açıklama</b>
Elektrik Enerjisi Teşvikinden Yararlanmayan Atık Su Arıtma Tesislerinin Bulunması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında 10 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
2022 Yılı Su Tarifelerinin Kullanan Öder İlkesi ve Sosyal Adalet Gereklere Uygun Olarak Belirlenmemesi	2022	Yerine Getirilmedi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında “2023 Yılında Uygulanan İşyeri Su Tarifelerinin Kullanan Öder İlkesi ve Sosyal Adalet Gereklere

			Uygun Olarak Belirlenmemesi” başlığıyla 4 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
Günöbirlik Kiralanan Evlerin Abone Tipinin Hatalı Belirlenmesi	2022	Kısmen Yerine Getirildi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında 11 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
Su ve Kullanılmış Suların Uzaklaştırılması Bedellerinin Genel Kurul Tarafından Maliyetinin Altında Belirlenmesi	2022	Yerine Getirilmedi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında 6 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.

İdare Personeline Yasal Sınırın Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması	2022	Yerine Getirilmedi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında 14 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında 15 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdare Aleyhine Sonuçlanan Davalara İlişkin İlamların Gereklerinin Zamanında Yerine Getirilmemesi Nedeniyle İcra Masrafları ve Faiz Giderleri Ödenmesi	2022	Yerine Getirilmedi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer

			Bulgular” kısmında 18 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
Kesinleşen Sayıştay İlam Hükümlerinin Yerine Getirilmemesi	2022	Yerine Getirilmedi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılması olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında 19 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
Sosyal Denge Sözleşmesinde Sosyal Denge Tazminatı Ödenmesinin Dışında Başka Konulara İlişkin Düzenlemelerin Yer Alması	2022	Yerine Getirilmedi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılması olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” kısmında 20 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.

İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımındaki Taşınmazların Cins Tashihi ile Rayiç Değer Tespit Çalışmalarının Tamamlanmaması ve Buna Bağlı Olarak Muhasebe Bilgilerinin Güncellenmemesi	2022	Kısmen Yerine Getirildi	İdare tarafından, aynı uygulamanın 2023 yılında da devam ettirildiği anlaşılmış olup söz konusu husus 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” kısmında 2 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
---	------	-------------------------	---